

Universitätsbibliothek Wuppertal

**Danielis Chamieri Delphinatis Panstratiæ Catholicæ, sive
Controversiarvm De Religione Adversvs Pontificios
Corpus.**

Tomis quatuor distributum. : cum indicibvs necessariis.

De Canone Fidei

Chamier, Daniel

Frankfurt, 1627

Liber secundus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-907

LIBER SECUNDVS.

De

CANONE FIDEI.

Caput Primum.

AN OMNES CONTROVERSIÆ AD ECCLESIAM DEFERENDÆ.

Aetenus est disputata prima Controversia de Autoritate Scripturæ. Sequitur altera de Autoritate Ecclesiæ in decidendis Controversijs Fidei. Nam, ut diximus, remota Scriptura, hanc Papistarum substituunt, constitutam in summa sede. Et arguuntur in hunc modum.

II. Si omnes Controversie ad Ecclesiam diiudicanda referenda sunt, sequitur Ecclesiam esse iudicem omnium Controversiarum. Atqui verum est antecedens. Ergo etiam consequens. Tannerus hoc protulit argumentum in Colloquio Ratisbonensi session. 13.

Et probauit antecedens, ex 18. Matthæi, Si peccauerit in te frater tuus, dic Ecclesiæ: quod si Ecclesiæ audire neglexerit, sit tibi scius Ebreicus & Publicanus.

III. Respondeo Hunnum in eodem Colloquio recte distinxile iudicem in eum, cuius sit absolute iudicandi autoritas: & eum, cuius potestas sit adstricta, limitataq; ad legem, & de posteriore quidem concedi totum argumētum. Neminem enim iure negare posse vniuersaliter loquendo, non taquam aliquas, sed cuam omnes omnino Controversias referendas esse ad Ecclesiā, examinandas & iudicandas. Perspicuum est enim exemplum ab initio Christianitatis, fidelium Antiochenorum, qui, cum quæstio exorra esset de vsu legilatum, sacerdunt, ut ascenderent Paulus & Barnabas, & quidam alii ad Apostolos ac Presbyteros Hierosolymam percontaturi de hac questione, Act. 15. Secuta etiam Ecclesiæ, in qua celeberrimus fuit Conciliorum vsus, Niceni aduersus Atium, Constantinopolitani contra Macedonium; Ephesini contra Nestorium; atque aliorum contra alios hereticos, qua magno conatu augendæ pompæ gratia colligit Episcopus Claromontanus per singula secula.

IV. Sed si iudex intelligatur priori modo, negamus consequentiam. Nam quantumlibet certum sit omnes Controuerias, quæ emergere possunt inter Christianos, referendas ad Ecclesiam, ut eius habeatur iudicium: tamen falsum est eandem Ecclesiam, ita esse iudicem, vt absoluta sit ab omni lege, pronuncietq; ex proprio arbitrio: ac proinde esse posse summum atque ultimum iudicem, id est, normam & regulam Quemadmodum in regno, Parlementa, quæ vocant id iuris habent, ut lites omnes, quæ oriuntur inter eius regni ciues, ad ea referantur, & tamen non sunt norma omnium iudiciorum: habent enim Regum edicta, habent Iurisconsultorum veterum responsa, pro norma suorum arrestorum.

V. In loco autem Matthæi, nego agi de summo iudice, sive norma. Ratio est, quia id quicquid est iuris, quod eo loco significatur, pertinet ad singulas Ecclesiæ, puta Hierosolymitanam, Constantinopolitanam, Smyrnensem, Romanam, reliquias: non tantum (inquam) omnes simul, sed etiam singulas seorsim. At ne ipsi quidem aduersarij contendent singulas Ecclesiæ esse normam in omnium Controversiatum.

VI. Probatur ita esse, Primo, quia sermo est de priuatis offendis inter fratres. Sic enim Christus, *Si peccaverit in te frater tuus.* At hæc offendæ referri solent, non ad Oecumenicū Cōcilium, aut ad vniuersas per orbem Ecclesiæ, sed ad cuiusvis loci ecclæsticum, sive Presbyterium, à quo utrinque rationes cognoscuntur, deinde pronunciatur iudicium.

VII. Secundo, quia est primus gradus est iudicij publici, sive Ecclesiastici. Nam duo priores à Christo ibidem nominati, priuati sunt, nempe cum Iesu, fratrem admonet, tum solus, tum adhibitis testibus. At vix inquam faveat, ut priuata offensio, aut etiam publica & ad Ecclesiam spectantes, primo statim actu referentur ad uniuersam per totam orbem, Ecclesiam.

VIII. Tertio, quia agitur de excommunicatione, *Si Ecclesiam non audierit, si ibi tanquam Ethnici aut Publicani.* At extcommunicatio, & omne genus teneturum, pertinet etiam ad singulas Ecclesiias: quod ipsa praxis docet, ex Decreto Concilij Niceni Canon. 5. *εἰ τοις αὐτοῖς οὐκούνων, εἴ τε οἱ Κακοί, εἴ τοις εἰσιν τοῖς μητρ., εἴ τοις καθ εἰσι λιπαρούσιν, εἴ τοις εἰσιν τοῖς καρδιῶν Διάγεσθαι, εἴ τοις εἰσιν διαβλήσθαι.* *Divisi.* *Οἱ εἰσιν οἱ τοποί.* De his, qui sine fine clericis i. sine laici, communione priuantur ab Episcopis per singulas provincias: seruunt hoc sententia, iuxta canonem praescriptum, ut qui ab aliis reiciantur, ab aliis non admittantur. Qui Canonem legimus renouatus: viii Arelatensi secundo, Arausicensi, Carthaginensi secundo, Cesaraugustano & alijs.

IX. Ergo verum est, hoc loco Ecclesiæ nomine intelligi particularium Ecclesiarum presbyteria. Non igitur (inquam) eiusmodi iudicem , qui ab omni lege sit absolutus, & liber, si amque voluntatem habeat solum pro norma sic enim arguo: Si omnis Ecclesia, quam qui non audit, habendus est pro publicano , est iudex absolutus omnium Controversiarum ; ergo quilibet Ecclesia particularis est iudex absolutus omnium Controversiarum. At falsum consequens: ergo & antecedens.

X. Sed Tannerus, ut sunt Iesuitæ cedere nescij, probat Ecclesiam esse iudicem absolutum omnium Controversiarum, hoc argumēto: Si ad Ecclesiam pertinet absolutum iudicium de Controversiis Fidei, & Religionis, tūc Ecclesia est iudex absolutus omnium Controversiarum Fidei, & Religionis. Sed pertinet ad Ecclesiam iudicium absolutum Controversiarum omnium Religionis: ergo Ecclesia est absolutus iudex omnium Controversiarum. Assumptionem probat, si Ecclesiæ iudicio, in dirimendis Controversiis, abs-

Iure standum est, sequitur quod ad Ecclesiam pertinet absolutum iudicium omnium Controversiarum. Sed verum est antecedens. Ergo & consequens. Rursus assumptionem probat. Si enim absolutè iudicio Ecclesie standum non est, sequitur nullas Controversias ab Ecclesia dirimi posse: ac consequens est absurdum: ergo & antecedens. Probat propositionem: Si iudicium relinquitur paribus disceptantibus post sententiam latam, tunc nulla Controversia à iudice diximi potest. At si Ecclesie iudicio standum non sit absolutè, iudicium relinquitur paribus disceptantibus. Ergo, si non absolute iudicio Ecclesie standum sit, Controversiae non possunt dirimi in Ecclesia.

XI. Respondeo, ab solutum iudicem dici dupliciter: vel cum, qui ab soluto sit ab omni lege: vel cum, cuius secundum homines summum sit, hoc est postremum iudicium, à quo ad alium iudicem, ipsi etiam hominem appellari non possit. si iudex intelligatur priori modo, concedo maiorem primi Syllogismi; sed minorem nego: tenetur enim Ecclesia iudicium suum dirigere vel secundum Scripturas, secundum nos: vel secundum traditiones, secundum Papistas: ergo non est absolutus iudex priori sensu; propterea neque norma omnium Controversiarum. Neque contrarium probatur vlo argu-
mento, nam quæ sequuntur confirmationes, eo non pertinent. Et quamus concederetur standum esse simpliciter à partibus litigantibus iudicio pronunciantis Ecclesiæ; tamen non sequeretur Ecclesiæ iudicium ab omni lege ab solutum esse.

XII. Sin autem intelligimus iudicem posteriore modo, primo negatur maioris consequentia. Et ratio est euidens, exemplo, ut dixi, Parlamentorum, quæ non ideo sunt regula, siue norma iuris, quod summa autoritate iudicent, & partes litigantes tenentur, imo cogantur eorum iudicio absolute stare. Nam habent ipsi ius diuinum, ius naturale, ius politicum pro suorum iudiciorum norma. Itaque ut rem illumstrem, quamuis concedam (ut postea explicabo) Concilii Niceni decreto absolute Arium stare debuisse definitis questio- nem de Trinitate; tamen nego Concilium Nicenum fuisse absolutum iudi- cem, id est, normam eius questionis: sed Scripturam Sanctam, undeid Con- cilium sui iudicij formam mutuatum est.

XIII. Secundo, ad minorem, distinguo Controversias, in eas quæ sunt de fide: & eas quæ pertinet ad charitatem, id est, mutua inter fideles officia. In hoc posteriori genere concedo Ecclesiæ decisioni absolute standum: & hoc docet illo Matthæi loco, vbi disertè obseruaui Christum loqui de mutuis offendis. Debet ergo is qui alium offendit, satisfacere prout Ecclesia iudicat: quia tum nihil est contra fidem. Imo vero is etiam qui se offensum queritur, debet Ecclesiam audire, quamvis non exacte sibi ius redditum videat: quia potest de suo condonare quantum veliri, imo etiam debet, tum ut fratrem luctetur, tum ut Ecclesiæ debitum reddat officium. Nec sequitur tamen Ecclesiam esse a omnibus, aut etiam harum Controversiarum regulam.

XIV. Sin autem agitur de Controversiis primi generis, quæ sunt de Fide, nego minorem: & astero non debere Ecclesiam à fidelibus postulare, ut sibi obediant absolute, sed solummodo, quantum ipsa ostendet se secundum Scripturam iudicare. Nec aliter à Niceno Concilio factum dicimus ex Theodoreto in historia, lib. i. c. 8. astlerente Arianos voces non scriptas inducentes, εἰ γε αφού μήτ' αὐτεῖσι τοιμήσονται ταῦτα. Τίνει, damnatos esse ex vocibus scriptis pie intellectis.

XV. Et negatur consequentia in tertio Syllogismo, quæ infert, si non sit
absolute standum iudicio Ecclesiæ, ergo nullas posse finiti Controversias.
Sequetur enim, nullas Controversias definiri posse à singularibus Ecclesiis.
Imo sequeretur nullas Controversias finiti posse ex autoritate Scripturae,
quoi est absurdum. Nam in Concilio Niceno Eusebius, qui primo Arianus
erat, uersus tamen Symbolo, post suæ partis homines condemnatos à
Scripturis. Certè Iosephus à Costa insignis ex orbe nouo Peruensis Iesuita de
Christo reuelato lib. 1. c. 6. negat confundendi expugnandiq; Iudæos ullam
esse aliam rationem, ullam viam, nisi ex Scripturis ipsorum, id est, veteri Te-
stamento Iesus Christus demonstretur.

XVI. In ultimo Syllogismo propositio est falsa. Nam definiri possunt Controversiae, etiam si post sententiam latam permittitur partibus iudicium aliquod. Apud Berœenses certo experimento id probatum est, qui post Pauli cōciones, tamen voluerunt auditam doctrinam iudicare ex Scripturis. Et Patres etiam post Conciliorum Decreta, hæreticos admiserunt, ita provocarunt ad disputationem ex Scripturis: ut Augustinus, qui, neque ego (inquit) Nicenum, nec tu debes Ariminense tanquam prædicaturus proferre Concilium. Scripturarum autoritatibus, non quorūcumque propriis, sed virtutisque communib[us] testibus, res cum re, caussa cum caussa, ratio cum ratione deceret. Ut Basilius epist. 80. v. talij. Quod certe frusta & inepta fecissent, si nihil se promouere credidissent.

C A P. II.

De Cathedra Mosis.

I. **B**artholomaeus Latomus in *Defensione aduersus Bucerum precedenti*
Bloco, addit alterum ex Matthaei 23. *Super Cathedram Moysis ederunt Scri-
ba & Pharisei: omnia ergo quæcumque dixerint vobis, feruate & facite: secun-
dum opera vero eorum nolite facere: dicunt enim, & non faciunt. His autem ver-
bis autoritatem ministrorum asserit constitui in Ecclesia, atque eam quidem
summam, cui parere necesse fit.*

II. Respon-

II. Respondeo, negari cōsequentiā. Ratio prima. Quia, cum Ministri omnes confituntur: vel singuli quicunque. Si hoc: cum vero disceditur à questio-
ne, quā agit de Ecclesiē autoritatē in iudicandis rebus fidei. Non est autem
Ecclesia in singulis Ministris. Tum autem, ne ipsi quidem Papistæ, tam sunt
alieni à bona mente; ut si quis, quicunque sedentia Cathedra, id est, possint au-
toritate Ecclesiastica, sint summī iudices Controversiarum. Nam hoc iuris
foli referuant Romano, de quo agetur proxima Controversia.

III. Sin autem omnes confertur Ministri intelligantur, tum disceditur ab huius loci sensu legitimo. Quum enim Christas, Scribas, & Pharisaeos nominauit, intellexit, ut vulgo sit, nungulos. Pater ex sequentibus. Nam & illud, amant primos accubitus, non potest nisi de singulis accipi, & illud dicunt & non faciunt: haud aliter. Sed illud certe, Secundum opera eorum ne facite potestne aliter quam de singulis? Sed & Patres plerique omnes applicant singulis Pastoribus: ut doceant quatenus eis obedire suæ plebes debeant. Chrysostomus homil. 10. in 1. ad Thessalon. Augustinus tractatu in Ioann. 46. & contra literas Petropolitan lib. 2. c. 6. & de Doctrina Christiana lib. 4 c. 27. atque alibi. Isidorus Pelusiota lib. 4. Epist. 18.

IV. Ratio secunda. Quia, si summa concluderetur Ministrorum Ecclesiæ autoritas, cui patere necesse esset: tum necesse esset proponi etiam talentum Scribarum & Pharisæorum autoritatem. Quia, propter quod quidque est tale, id ipsum magis tale. Et facile vident omnes ab autoritate Scribarum non summa, non posse concludi Ministrorum summam. Atqui antecedens falsum. Ratio in promptu. Quia, si fuisset corum summa autoritas, cui necesse esset obtemperare, ergo nunquam fuisset ab ea recedendum. Athoc falsum. Nam Matth. 16. Cauie (aiebat Christus) à fermento Pharisæorum: quod statim Matthæus interpretatur dictum de Doctrina. Atqui quæcunq; docebant Pharisæi, & plebi obscuranda proponebant; sane haud aliter, quam sui autoritate magisterij docebant, proponebantque populo, quem & volebant & videbant à se pendere. Vnde, si Cathedra Mosis hanc eorum autoritatem significabat, sequeretur nihil repudiandum eorum quæ illi suo illo iure docerent. Hic tamen vides contrarium præcipia Domino: nempe ut quædam vitarentur, quæ illi docerent. Quis ergo non videret in his Christi verbis Cathedram non significare summam autoritatem?

V. Ratio tertia. Si Scribis & Phariseis tanta fuisset autoritas, vt eis parere esset necesse: tum illi fuissent regula veritatis. At hoc falsum. Regula enim sibi ipsi semper constat, nec vñquam discedit à restitutidine. At Pharisei sibi non constabant, & discedebant non raro à doctrinæ sinceritate. Hoc probatur, quia si aliquando vera dociebant: at non raro etiam falsa. Patet ex eo ipso fermento, de quo iam diximus. Patet iterum ex 15. Matth. Quare & votransgredimini mandatum Dei, per traditionem vestram? Nam Deus mandauit dicens, Honora patrem tuum, & matrem. Et qui maledixerit patri aut matre morte moriatur. Vos autem dicitis: Quicunque dixerit patri aut matri, dominum quocunque à me erit, tibi proderit, etiam si nequaquam honorauerit patrem suum aut matrem suam. Et irritum fecistis mandatum Dei propter traditionem vestram. Vnde conitat aperte, non tantum in eo peccasse Scribas & Phariseos, quod suam ipsi vitam non componerent ex praescripto legis, quam alijs proponerent, sed etiam, quod in interpretanda ea ipsa lege, multas traditiones coacceruarent, non legitimas: imo eneruant eam legem. Vnde sit non tantum non legis, sed ne interpretationis quidem aut normam, aut summos iudices fuisse, hos ipsos, qui sedebant in Cathedra Mosis.

VII. Quare, cum aliquando male docerent, & fuerint aliquando vietandi, necesse est, quum Christus dixit, quia fedent in Cathedra Mosis, ideo ohtemperandum esse per Cathedram Mosis intelligi, non ullam eorum autoritatem: sed potius regulam aliquam, ex qua confitare posset, quando bene quandove male docerent. Et quidem secundum quam liceret auditoribus iudicium ferre de eorum doctrina: quandoquidem auditoribus, ipsis (in quam) auditoribus, præcipitur aliquando quidem ut audiant: aliquando vero ut cayeant.

VII. Et ita interpres. Hieronymus, *Per cathedram* (inquit) doctrinam legis intelligit. Isidorus Pelusiota lib. 4. Epist. 18. dicit ergo quod etiam scriptura Mose et prophetarum sicut et Scriptura apostolorum tota proposita est in scripturis. ad illam per nos ymaginem prophetarum. Propterea meminit Cathedra Mosis, legislatoris. Tunc enim, non quae sua essent, loquebantur, sed quae Scripturarum. Etiam Papista hodierni. Franciscus Lucas Brugensis, Quocunque, Non aduersantia cathedra Mosis: non contraria legi Dei: omnia licita & honesta: etiam si forte minus necessaria: & post, Integra perfectaque obedientia declaratur his signis vniuersalibus: eiusmodi tamen que ponat Deo magis obediendum quam hominibus. Nam si Phariseis ideo obediendum est, quia in cathedra Mosis sedent: igitur si quid doceant aduersus cathedram Mosis, id est, aduersus Moysem, seu eam quam Moses promulgavit Dei legem: aduersus doctrinam a Mose, & maioribus acceptam, ac traditam, non est ei obediendum. Maldonatus, Cum iubet seruare ac facere que Scribi & Pharisei dum in cathedra Mosis sedent, dicunt: non de ipsis, sed de legis, ac Mosis doctrina loquitor: perinde enim est ac si dicat: omnia, quae lex & Moses vobis dixerint. Scribis & Phariseis recitatibus, seruare, ac facite. Ioannes Altenstaig in Dissertatione, agens de Cathedra; Habetur Matthai vigesimo tertio, super cathedram Moyssi sedent Scribe & Pharisei: omnia quacunque dixerint vobis, seruate & facite. Quod verum est, nisi contra legem dominam dixerint: tunc enim locum habet illud Petri, Act. 5. Obedire oportet Deo magis quam hominibus. Nec sic principiendo sedent super Cathedram Moyssi, quum pricipiunt quod est contra Deum. Non enim procedunt hoc de Cathedra, id est, doctrina Moyssi: sed de Cathedra per silentia & erroris.

VIII. Nunc igitur plana solutio. Nam, si tum obtemperandum Pastoribus sedentibus in Cathedra, cum docent secundum Cathedram: si autem contra eandem, cum obtemperandum minime: ergo Cathedra est regula obedientia debita Pastori bus. At hec Cathedra est lex Mosis: ergo lex Mosis est regula eius obedientiae. At lex Mosis est Scriptura. Ergo Scriptura est ea regula: & ita paulo ante Isidorus: cum docent ex Cathedra, non quae sua sunt, sed quae scripturarum, docent. Iansenius Concordia c. 120. Non tantum Dominus exigit obedientiam in his, quae ex Scripturis, & lege Dei inherent, aut docerent: sed etiam in his, quae sua auctoritate pro temporis & loci exigentia, statuerent & inherenter. Hec pars Papistam redolit: & est contra Peluitoriam: imo contra Hieronymum: pertinet tamen ad aliam Controversiam de Perfectione Scripturæ, & non ad hanc, sed per se: non contra Scripturas, sed secundum eas.

VIII. Denique si verum est, obtemperandum Pastoribus tum cum bene docent: & vidimus ita esse testibus Interpretibus citatis: tum omnino falsum, eis Pastores summos iudices: multo magis regulam, aut Canonem verae doctrinae, sive omnium Controversiarum: Nam si essent, tum vero absurdè loqueretur, quicunque diceret obtemperandum, cum recte docent. Nam absolute, & impliciter potius assentendum, esse obtemperandum. Quomodo blasphemaret qui diceret, Scripturas tum sequendas, cum bene docent:

Cap. III

De Prophetis diiudicantibus

I. **F**ranciscus Cordubensis c. 88. Ecclesiaisticam doctrinam esse regulam probat en. 1. ad Cor. 14. Propheta duo, aut tres dicant, & ceteri diiudicent. Quia nimis Paulus dicat, non Dei Verbum, sive Scriptura: sed ceteri, id est, Ecclesia, diiudicent. Argumentum ita concipio: Quiunque alios dicentes diiudicat, eius iudicium est regula Controversiarum. At Ecclesia ceteros docentes diiudicat. Ergo Ecclesia iudicium est regula Controversiarum.

11. Respondeo primo, maiorem esse falsam. Proprie enim regula non di-
judicat: sed secundum eam potius diiudicantur omnia. Ratio, quia ~~non~~ ~~dicta~~
~~separata~~, pertinet ad ~~rebus~~ ~~rebus~~, nimirum ad cuiuslibet Propheta concio-
nes, quae singulae examinandae veniunt. At regula est ~~pro~~ ~~causa~~ ~~opus~~: quia quando
diiudicantibus cognita est: tum particularia, de quibus questione erit, faci-
le diiudicabuntur.

I H. Rursus , si maior esset vera : tum singularum Ecclesiarum iudicium
esset Controversiarum norma. Loquitur enim Paulus de singulari Ecclesia-
rum politia: nempe, ut ne omnes simili in eodem cœtu prophetent; sed alii lo-
quantur, alii vero taceant. Vnde Salmero in hunc locum , *Vt in am cuigie E-
piscopo in Ecclesia sua contingere, Ut multos Prophetas secum haberent, ut iudi-
cium ferre possent, num predicatores, iuxta spiritum Dei prædicens: & Scriptura Sacras rete & Catholice interpretentur. Itaq;, si apud Paulum alii significant Ecclesiam: tum sane Ecclesia Corinthiorum , cui hunc ordinem specialiter Apostolus præscribit, intelligenda esset. At ita, quî poterat esse regula Controversiarum, quæ ipsa acciperet formam suam ab Apostolo? Imo , quæ tam
seuere reprehenditur, non solum ob toleratum incestum: sed etiam ob schis-
mata, & corruptam Cœnam Dominicam: ob non satis defensum articulum Resurrectionis?*

IV. Præterea, Minor non probatur ex hoc loco Pauli. Nego enim illud, alij, significare Ecclesiā. Nam Ecclesia significat omnes fideles: aut certe omnes Pastores collective. Athic, alij intelliguntur ab Apostolo omnes Prophetæ distributie; hoc est; ita, ut non omnes communī consensu: sed singuli motu particulari dijudicarent. Patet ex verbis Apostoli. Statim enim subiungitur, *Quod si quid alij pates factum fuerit affidenti, prior taceat.* Potestis enim omnes sigillatum prophetare.

CAP. IV

An Ecclesia possit facere contra Scripturas

I. Ecclesia visa est aliquando facere contra Scripturas, & aliquando praeter Scripturas. Ergo ipsa est regula eorum quae traduntur in Scripturis. Sic argumentatur Carranza ex Eckio. Et probat antecedens: primo, quia in Scripturis tradebatur Baptismus exercendus sub hac forma, *Ego te ablvo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Tamen Apostoli baptizabant in nomine Iesu Christi, ut traditur in Actibus Apostolorum. Secundo, quia in Scripturis mandatur caendum a suffocato & sanguine: & tamen per Ecclesiam abrogatum est illud mandatum. Tertio, traditione Ecclesiastica obseruatione Sabbathi mutata est in diem Dominicam. Quarto, Ecclesia determinauit multa, quae non habentur in Scripturis expresse, ut de Descentu Christi ad inferos: & multa, quae ad ritum Sacramentorum, & Ecclesiasticam disciplinam pertinent: alia item, quae nec expresse, nec obscure habentur in Scripturis, sed constant ex sola traditione Apostolorum.

II. Respondeo, prius ad argumentum, deinde ad exempla. Negatur consequentia: vel si perficitur Syllogismus in hunc modum: Quicunque agit contra Scripturam, is est regula eorum quæ traduntur in Scripturis: at Ecclesia visa est agere & contra & præter Scripturas: ergo est regula eorum, quæ traduntur, in Scripturis. Negatur maior, alioquin Arius, qui contra Scripturam docuit, Iesum non esse Deum. Montanus, qui præter Scripturam ieiunia certis diebus circumscriptit: ij (inquam) atque alij plurimi, judices essent eorum, quæ contiuentur in Scripturis. Quod est auditu horrendum.

III. Præterea, Nullus anathematizandus, est regula eorum quæ traduntur in Scripturis. At quicunque vel facit, vel docet, & contra & præter Scripturam, est anathematizandus. Ergo nullus qui docet, facitve contra & præter Scripturam, est iudex eorum quæ traduntur in Scripturis. Maior pena poterit Minora certa est ex Pauli c. 1. ad Galat.

I. Breuiter; quicunque asserit Ecclesiam facere aliquid contra Scripturam, is eo ipso pronunciat Ecclesiam errare. Nam quæ contraria sunt, simul esse aut vera, aut iusta non possunt. Itaque è duobus alterum necessarium eligendum esset, vel Scripturam errare, vel Ecclesiam potius: è quibus quis prius non abominetur? At nulla fert ratio, ut qui errat, iudex sit Controveriarum in religione. Quicunque enim ille futurus est, is constituerendus est infallibilis. hoc est, qui à vero aberrare non possit.

V. Iam de exemplis. In primo, nego qui cquam ab Ecclesia factum contra Scripturam: Nam immutatam esse Baptismi formam falsum est; nec certe in Actibus docetur. Qui autem ex 8. & 19. citant baptizari *s̄ iō̄ua & K̄ēis Īr̄as*, in nomen Domini Iesu, & ex decimo, *ī t̄p̄ iō̄ua & t̄*, in nomine; perperam eos locos torquent. Significatur enim, non forma, qua in baptizando usi sunt Apostoli: sed autoritas Christi, ex cuius prescripto vtebatur Baptismo.

VI. Sic iam olim optimè explicauit Eulogius, ut est apud Photium Biblioth. cap. post. *τὸν εἰς τὴν παρέγγειλον εἰσηγόρθον* τῶν οὐκ ἔχοντων τὸ Γαλατικὸν βιβλίον, ὅπις αἰκινάτην δεῖ, εἴς ταῦτα πέμψαντες εἰς τὸ ὄντος Γῆς Κυρίου Γησοῦν πειράσθησαν τοῦτον καὶ τὸν θεραπευτὴν τὸν μεταπολιτευόμενον Γῆς Κυρίου Γησοῦν ὥστε καὶ ἀδιαχοῦ ὅτεν λίγην ὅπεις Χριστὸν ήτις θαύματος Γῆς Χριστοῦ εἰς ταῦτα πέμψαντες τὸν αὐτὸν ἕνεκαν ὡφειλορθρὸν εἰναι δικαιοῦσαν· ταῦτα δὲ εἰς τὸ δικόνα τοῦ πατέρος καὶ τὸν καὶ Γῆς αὐτὸς πολεμῶντας ὑπερβαπτικόν εἶναι τὸν γὰρ διδιάκενον παρέδωλον ταῦτα πέμψαντες ὁ Κύρος ὁ μεταπολιτευόμενος Γῆς Κυρίου Γησοῦν. *Quod in Actibus dicitur de iis qui habebant Ioannis Baptis-*

DE CANONE FIDEI.

ma. Audientes vero baptizati sunt in nomen Domini Iesu, einsmodi est, ut baptizati fuerint secundum traditionem & doctrinam Domini Iesu. Quemadmodum, alibi quoque, cum dicitur, baptizati sunt in Christum, vel in mortem Christi e- in idem sensum concipere debemus, hoc est, baptizatos esse in nomen Patris, & Fi- lii, & Spiritus Sancti. Sic enim docuit & tradidit Dominus noster Iesus Christus.

VII. Est autem hæc interpretatio multo sincerior, & facilior ei, quam ex Ambrosio mutuatus est Lombardus lib. 4. sentent. dist. 3. Nisi forte Ambrosij verbis his, *in nomine Christi tota Trinitas intelligitur*, dicamus non absolute nomen Christi intelligi, sed determinatè nomen illud sic in iis locis nominatum: id est, Lucam ita Christum nominasse, vt reuocaret in mentem totam Trinitatem, quain in Baptismo Christus nominari voluerit: vt sit Ambrosij sensus idem cum Eulogio. Consenit autem Bellarminus libro primo de Baptismo, c. 3. & Suarez de Sacramentis disp. 21. sect. 3. Et alij plurimi.

VIII. In secundo exemplo, abstinentiam à suffocato & sanguine esse, aut contra, aut præter Scripturam ab Ecclesia abrogatam, falso supponitur. Habetus enim Christi dictum Matth. 15. Non quod ingreditur in os, polluit hominem. Et Pauli ad Rom. 14. Non est regnum Dei esca & potus. Et i. ad Cor. 10. Quicquid in macello venditur, edite, nihil interrogantes propter conscientiam: Domini enim est terra, & plenitudo eius. Habentui etiam alia, quæ ostendunt usum cibi esse ad diuinorum: vnde necesse est præceptum illud de suffocato & sanguine, Act. 15. non necessarium fuisse, sed temporale: ac proinde tandem abrogandum.

IX. In tertio, duo sunt, prima abrogatio Sabbathi : altera institutio diei Dominicae. De illa uorū satis quid Apostolus docuerit, & scripsicerit. ad Colossi. Ne quis vos damnnet ob cibum, vel potū, aut respectu diei festi, aut nouilunij, aut Sabbathorum. Quis enim non videt his verbis significari; non magis discernendum esse Sabbathum ab alijs diebus apud Christianos, quam cibos prohibitos ex lege, ab alijs, puta suillam à bubula?

X. Dominicæ die vslm inuenimus etiam in Scripturis sacris. Nam 1. ad Cor. 16. destinatur primus hebdomadis & cœtibus, & eleemosynis Ecclesiæ. A 3. 20. impenditur iisdem cœtibus ad Dei Verbum audiendum & communicandum Eucharistiæ. Quinetiam nomen ipsum, quo vtimur hodie, Iohannes exprimit Apocal. 1. Et hæc euilibet sano sufficiunt, vt ne, aut contra, aut præter Scripturam, eius ysus inualuisse dicatur.

XI. In quarto; Si descensus Christi ad inferos continetur in Scripturis, nō potest vere dici determinatus, aut præter, aut contra Scripturas. Nam quid tam, si non expresse? Sufficit enim, dum continetur. Neq; sic argumentum concepibatur, vt nominaret id quod non est expressum. Si tamen hoc nomine fabulam illam intelligit Carranza, defumtam ex Euangeliō illo Nicodemi scilicet, quo singuntur Paires, qui erāt in profundo inferni sub Imperio Principis Tartari, iude fuisse educiti à Christo, qui relicto corpore in sepulchro, apparuerit tamen in forma hominis: & similes nugas. Tum vero, non pugnabo id esse, & præter, & contra Scripturam inductum: quantumuis diu assertum & creditum: sed nunquam tamen ab Ecclesia Catholica.

XII. Reliqua, quæ in turba nominantur, tum considerabimus, cum sigillatim explicabuntur. Scimus tamen ea, quæ ad ritus spectant, libera oblationis esse, in ijsq; non paruam autoritatem Ecclesiæ: quanquam non immensem tyrannidem. Né quis hoc prætextu immanem Papistarum ~~ideas~~ ^{et} ~~opos~~ ^{ut} ~~opos~~ ⁱⁿ voce utr Epiphanij in Pharisæis) facere velit: qui sūz superstitioni modum facere nondum potuere, quin quotidie nouis inuentis ocerent plebem. Hanc enim nos audaciam prorsus corrigidam asserimus ex autoritate Scripturarum: longe remoti ab iis, qui ex ea non verentur prædictum facere libertati Christianæ, &c. sacrosanctam illam autoritatem minuerendo violare.

C A P. V.

De Ecclesia infallibilitate

I. **S**IE Ecclesia est infallibilis: ergo est iudex omnium Controversiarum. At prius verum est; ergo & posterius. Argumentum sumpti ex Stapletoni veribus, quilib. 8. de principijs, c. 12. ita loquutus est, *Facit hac infallibilitas iudicandi de fide Ecclesie data, ut omnium de fide Controversiarum iudex legitima merito censeatur.*

11. Consequuntiam probat ab exemplo. Non secus (inquit) quam scriptam Dei verbum: quia per Ecclesiam, non secus quam in Scriptura, Deus loquitur. Cuius rei exemplum in Augustini disputatione contra Pelagianam heresim, tale occurrit. Sic enim scribit de Iuliano Pelagiano, *Ipsa dicit, quomodo res sunt parvuli, pro quibus Christus mortuus est?* Nos respondemus, *Imo parvuli quomodo rei non sunt, pro quibus Christus mortuus est?* Ita Controversia iudicem quare: *Judicet ergo Christus, & cui rei mors eius profecerit, ipse dicat.* Iudicetur cum illo & *Apostolus, quia & in Apostolo ipse loquitur Christus.* Hæc ille: quibus rectissime addi posse Staphorus censet: iudicet cum illo & Ecclesia, quia & in Ecclesia loquitur Christus, ipseq; *Apostolus in quo loquebatur Christus, Ecclesiasticus Pastorebat, & in eo quatenus tali loquebatur Christus*

III. De Antecedente diligens est apud Papistas disputatio: asserentes Ecclesiam esse infallibilem in iis quæ tradit., & decernit esse de fide & moribus. Ecclesia nomine intelligentes vniuersitatem tam fidelium, quam Episcoporum, sic enim disertè Bellarminus: ut sensus sit: (inquit) id quod tentent omnes fideles tanquam de fide, necessario est verū, & de fide: & similiter id quod docent omnes Episcopi tanquam ad fidem pertinens, necessario est verū & de fide. Nec dissimiliter eti alii verbis. Thomas Bozzius de signis Ecclesiæ 2. 22.

IV. Respondeo; primū negatur Antecedens : nullo enim argumento probari potest, aut omnes simul fideles, id est, maximam eorum partem errare non posse, aut omnes Episcopos nihil non legitime definire : contrarium autem constare ipso experientia. Sed non est tempus agendi hac de re, cui assignabitur propria Controversia Deo dante in loco communis de Ecclesiis.

V. Nunc consequentiam nego. Neque enim quicquid est infallibile, est regula summa fidei. Quod probo, quia Angeli sunt infallibilis: Apostoli etiā fuerunt infallibles, ex particulari Spiritus assistentia: Et tamen neutri sunt, aut fuerunt Ecclesiae summa regula. Hoc nos ipse Paulus docuit, ne quis me finisset calumnietur. Ad Galatas primo, iubet & Angelos & Apostolos habeti pro anathemate, si quid annuntiarent præter Euangelium, quod iam erat prædicatum. Locus est notissimus, Etiam si nos, aut Angelus ē cœlo euangelizet

vobis, prater id quod euangelizamus, anathema esto. Et iterum, *νέα μάρτυρες*
(inquit Chrysostomus) *εὐαγγέλιον τὸν θεόν*, *οὐ τοσούτοις εἰπεῖν*, *οὐ καὶ*
εὐαγγέλιον τὸν θεόν, ne putes ea verba ab ira profecta esse, aut iuxta hyperbolam ma-
gnificentius quam pro re dicta, aut impetu cursuque sermonis raptim excidisse, ut
ante diximus, etiam nunc iterum dico, *Si quis vobis euangelizauerit, prater id*
quod accessisti, anathema esto.

VII. At hæc indigna sunt quæ dicantur de regula fidei, ac præstertim summa regula: quæ nulli rei ita comparari debet, vt inde coerceatur, alias desinit esse regula: sed potius, vt inde sint omnia iudicanda. Et certe nunquam ita Paulus aut Chrysostomus loquutus est de Dei verbo, cui *ad Cor. viii. 13.* seruendum est: nec dubitandum, utrum verum vel rectum sit, quod in eo præcipitur, quomodo cumque præcipiat. Sic iubente hoc Dei verbo, aut hominem circuncidi, aut Isacum occidi, aut Ægyptios expoliari, aut pecudes in sacrificium maestri; tum ea omnia opere erant ex plenda. Rursus vero codem vetaente, & hominem circuncidi, & quemquam occidi, & furtum fieri, & pecudes sacrificari, iam nostrum non est mandata mandatis opponere, vel exempla præceptis obiecere: sed prorisus à prohibitis abstinere.

VIII. Rursus, summo quid preferri potest? At Chrysostomus Angelis in negotio fidei, preferendam dixit Scripturam. Ergo non sunt, inquam, Angeli, in eo negotio summi. Si non summi, ergo ne quidē summa regula. Et tamē infallibilis. Non igitur, quicquid est infallibile summa est regula fidei.

IX. Quare præter infallibilitatem, aliud quiddam necessarium est, ut fiat regula. Nimirum $\alpha\upsilon\theta\epsilon\tau\alpha$ hoc est, ut summa sit, suæque auctoritatis, non autem sub alterna, aliundeque emendicata. Ideo Chrysostomus, sic Scripturas Angelis comparat, ut hos notet esse $\delta\epsilon\pi\alpha\cdot\cdot\cdot\alpha\eta\lambda\epsilon\tau\gamma\eta\gamma\delta$: non igitur authenticos: serui enim nullam habent auctoritatem, nisi a suo Domino. Illas vero esse ab omnium Domino, id est, eo ipso auctenticas. Nam verbum Dei, est Deus loquens. Itaq; quæ auctoritas est Dei loquentis, eadē est verbi Dei.

X. Stapletoni exemplum non est simile. Neque enim verum sic per Ecclesiam Deum loqui, quemadmodum in Scripturis. Nam ut de Angelis dixit Chrysostomus, sic verum est Ecclesiam esse *deus et seruam Dei*. Certè Apostoli omnes hoc se titulo honestarunt: Et Ecclesia nomen ipsi Papistæ ad Pastores contrahunt. Ergo eadem ratio præferendas concludit Ecclesia Scripturas. Quod si verum est, ergo magis authenticè loquetur Deus per Scripturas, quam per Ecclesiam. Imo vero, quia non recte dicitur aliquid alio magis authenticum, rectius dixerim loqui Deum per Scripturam *autem etenim*, per Ecclesiam vero *autem etenim*, sic enim Basilius homilia de Fide hæc duo opponit vocabula.

XI. Quæ igitur ad Augustinum verba Stapletonus addidit, vana sunt: quia addidit à seipso, ex mera petitione principij. Recte autem dixit Augustinus in Apostolo Christum esse loquutum; ac proinde iudicante Paulo Christum iudicare: nimis enim, quia Paulum ~~per trivium~~ nominavit, pro verbo Dei per Paulum scripto ex Spiritu inspiratione extraordinaria, ideoque non tantum infallibili, sed etiam authentica. Quæ altera causa est dissimilitudinis. Neq; enim Ecclesia extraordinariè sive ~~extra~~ inspiratur, sed ordinariè docetur ipso docente & argumentis confirmante Stapletono in Relectione, C5. rou. 4.q.2. in explicatione articuli.

XII. Est etiam falsum, Christum in Paulo loquutum esse, quatenus Pastor erat Ecclesiaz. Alias oporteret in omnibus Pastori bus loqui Christum: quod non facit, saltem *ad Ieronim*: nam loqui ordinatie per Pastores, nemo negat, & ad questionem hanc non pertinet. Sed in Paulo loquutus est *ad Ieronim*, non tanquam Pastore simpliciter: sed tanquam Apostolo. Illo enim vocabulo omnes complectimur qui Ecclesiam docent: Hoc autem certos untaxat aliquos, eosque paucos, qui post Ecclesiaz initia nulli vñquam fuen-
t.

CAP. VI.

De Veterum testimoniiis pro auctoritate Ecclesie.

Nec plura aut Scripturæ testimonia, aut à ratione petita argumenta ab aduersariis numerata, licuit obseruare. Iam è Patribus, nonnullos sequunt locos, vnde confidere sperant, Ecclesiam esse iudicem Controversiam. Quanquam vero sit eorum labor admodum inanis, cum nullo loco docere possint, Patribus persuasum fuisse, Scripturam non esse normam fiduciæ, iam ne vnum quidem obseruauimus in præcedenti Controversia qui dicat, ut Ecclesiam solam eo fungi munere; siue esse summum iudicem: tamen e quid prætermisso calumniantur, (vt solent) tantoque magis pateat eius usus infirmitas, opera pretium est ipso locos nunc examinare.

11. Franciscus Cordubensis, &c. 6. Clementis Stromat. hæc verba selegit, sicut recta sunt omnia, inquit Scriptura, coram iis qui intelligunt, hoc est, iis, qui ab ipso declaratam Scripturarum expositionem, ex Ecclesiastica regula accidentes conseruant. Regula autem Ecclesiastica est concentus, & consensio legis & prophetarum conuenienter Testamento, quod traditum per Domini adventum.

III. Sed hic nihil est difficile. Nam ἡ κατὰ ὁμολογίας, non significat sicut auctoritatem Ecclesiae, qua tanquam canone, sicut regula fides regatur: dipsam potius regulam, qua Ecclesia regitur, ut secundum eam fidem teneat. Atque hanc quidem ex Scripturis. Explicatur enim ἡ συναδίξις, η συμβολή τους τε τῶν αὐτοφύῶν τὴν κατηχησίαν παραπομπὴν διαδίδει. Quae verba intelligi non possunt, nisi de consensu Scripturarum veteris ac nūi Testamenti. Qui consensus pendere nullo modo potest ab auctoritate Ecclesiae: sed est re vera ac per se, quicquid alias sentiant, aut sentire possint ilibet Ecclesiae Doctores, aut etiam ipsa Ecclesia, si quid forte ab iis Dōbris diuersum sit Ecclesia.

IV. Itaque hic locus egregiam nobis potius operam nauat. Nam, si est sensus Scripturæ, Canon Ecclesiæ: ergo ipsa Ecclesia nō est is Canon: ac

proinde, ne summus quidem Controversiarum iudex. Contra vero, si omnia recta sunt iis, qui eum sequuntur Canonem: Ergo nos recte contendimus Scripturam esse omnium Controversiarum iudicem: nam si non esset, tum qui eum sequerentur, possent aliquando falli; ac proinde non esset illi omnia recta, quod tamen vult Clemens.

V. Addit ad Clementem Cordubensis unum atque alterum ex Augustino locum. Priorem ex libro de vilitate credendi, c. 5. *Quum autem & hoc sensimus, quod ille, quem legimus, & id est vii & bene agenda accommodatisimū, cumulatisimē se habet veritas, nec aliunde aperitur falsitati locus. Quod genus, cum de rebus obscurissimis lectio est, rarissimum omnino est, neque id mea sententia liquido sciri, sed tantummodo credi potest. Quibus enim argumentis absens vel mortui hominis voluntatem ita colligam, ut de illa iurare possum, cum etiam si presens interrogaretur, multa esse possent, qua si malus non esset, officiosissime abscondere. Hec Augustinus. Cordubensis autem inferi: ut igitur certa fides habeatur de Scriptura sensu, per Ecclesiæ doctrinam omnes credentes certiores fieri oportere.*

VI. Alter locus est ex 3. de Doctrina Christiana, c. 2. *Cum verba propria faciant ambiguam Scripturam, primo prouidendum est, ne male distinxerimus, aut pronuntiaverimus. Cum ergo adhuc ita intentione certum esse prouiderit, quomodo distinguendum, aut quomodo pronunciandum sit, consulet regulam fidei, quam de Scripturarum plurimis locis, & Ecclesiæ auctoritate percepit. Hic vero obseruari iubet, manifestè doceri, Dei verbum, sine Ecclesiæ traditione, exponendorum Dogmatum non esse regulam, neque dirimendarum Controversiarum iudicem, quandoquidem fidei regula non ex sola Sacra Scriptura, nec ex sola Ecclesiæ auctoritate, sed ex ambabus simul confitatur.*

VII. Respondeo ad priorem locum. Primo Augustinum loqui non de omnibus Scripturis, sed tantum de obscurissimis, id est, Veteris Testamenti: cuius plurima non satis facilia Manichæi, contra quos tum scribebat, populariter accusabant. Non poterant autem populariter defendi propter mystria, quæ iis continerentur. Etiam si igitur consequentia valeret, tamen coartanda esset ad Scripturas difficillimas, non autem extendenda ad omnes: quum cerum sit obscuritatem non occupare totum corpus Scripturarum: ipsis teste Augustino, cum in libris de Doctrina Christiana, alias citatis: tum hoc ipso de vilitate credendi c. 6. vbi serio testatur etiam in veteri Testamento Scripturam, ita esse modificatam, ut nemo inde haurire non posset, quod sibi satis est, si modo ad hauriendum deute ac pie, ut vera religio posci, accedat.

VIII. Secundo, non est necessaria consequentia. Eti enī verum sit locorum in Scriptura obscurissimorum non posse sensum sic elici, ut liquido sciri possit, sed tantum credi: tamen non sequitur necessariam esse Ecclesiæ Doctrinam. Quorsum enim necessariam? An ad liquido sciendum: an vero ad credendum? Pius est contra Augustini mentem: qui simpliciter negat liquido sciri posse: non excipiens auctoritatem Ecclesiæ, aut aliquid aliud. Nō potest autem esse necessaria ad id, ad quod nō perueniri quidem potest.

IX. Præterea obseruemus non agere Augustinum de fide Theologica: sed de ea, quam vulgo nominamus, quum nos testamur aliquid credere, de quo tamen non sumus certissimi in nobis ipsis. Hoc patet: quia cum negasset id sciri liquido posse, sed tantum credi: rationem subiunxit, quod nullis rationibus absens, aut mortui voluntas ita colligi posset, ut de illa iurare quis possit. Credit ergo, illud liquido scire, inferre etiam iuramentum: non autem illud credere. Quid ergo? Non posunt conjectare efficere, ut alius loci sensum aliquem esse, ita semifrigide credamus.

X. Tertio, eti necessaria esset Ecclesiæ sive Doctrina sive auctoritas ad interpretandam Scripturam: tamen hinc nego confici, Ecclesiam esse regulam fidei. Potest enim esse necessaria, tanquam necessarij sunt pueris Doctores Philosophi ad discendam Philosophiam: qui tamen non sunt norma Philosophiae. Et sane impius fit, qui neget nos ab Ecclesiæ, sive potius à Pastori-bus in Ecclesiæ, doceri verum sensum Scripturarum.

XI. Ex altero loco, negamus sequi, Dei verbum non esse regulam Dogmatum absque traditione. Neque enim aut iis verbis vsus est Augustinus: aut alijs idem significantibus. Sed dixit regulam fidei esse perceptam tum ex locis Scripturæ, tum ex auctoritate Ecclesiæ. Aliud est vero, regulam constare ex auctoritate Ecclesiæ, aliud acceptam esse ab ea.

XII. Et quidem vicissim obseruari iubeo disertam Augustini distinctionem, assignans Scripturæ quidem locos: Ecclesiæ vero auctoritatem. Locos enim non possumus intelligere, nisi sedes ipsas articulorum, quatenus doctrinam significant, quæ desumpta ex iis locis translata est, ut ita dicam, in eam regulam. Vnde colligimus Augustinum credidisse, non aliunde desumendā esse fidei regulam, nisi ex Scripturis, contra mentem Cordubensis.

XIII. Auctoritatem vero Ecclesiæ intelligimus; quam habent Doctores in discipulos. Nam hos, quandiu discunt, oportet docentibus credere. Agit autem de iis Augustinus, qui accedunt tum primum ad Scripturarum meditationem: atque adeo qui ex ea institutione, cuius usus est in Ecclesiæ erga Catechumenos, didicerunt fidei articulos. At hæc auctoritas non summa est & absoluta in iudicando potestas: sed tantum in veritate assignanda probitas & sinceritas.

XIV. Nec prætermittendum eo ipso loco Augustinum addere, se de ea regula fatus egisse, cum de rebus in primo libro loqueretur. Quæ verba ipsam nobis regulam digito indicant. Cum enim totum illud opus de Doctrina Christiana, in duo capita tribueret, nimirum in Res, & Signa: primi libri tota tractatio in rebus insinuitur; distinctis in eas quibus fruendum est, easque quibus videntur. At de utrisque cum multa dicat, tum certè nihil, quod non confirmetur ex disertis Scripturæ locis. Quare, si verum est eam esse regulam exponendarum Scripturarum, quæ constituit in ijs rebus, quas Augustinus tractauit: ex res autem constant, imo sumuntur ex Scriptura: tum necesse est ipsam regulam totam constare ex Scriptura. Atque hoc quidem eo certius, quod in toto illo lib. 1. ne verbo quidem meminerit, aut traditionis non scriptæ, aut auctoritas Ecclesiastice, aut vilius omnino rei, quæ non constet ex perspicuis Scripturæ locis.

XV. Denique, ut rem in pauca contraham: Si regula fidei accipitur ab auctoritate Ecclesiæ: ergo ipsa auctoritas Ecclesiæ, non est regula. Quod si obiciant, accipi etiam ex Scripturæ locis; & inferant, non esse igitur Scripturam hanc regulam. Respondeo, negari consequentiam: nec esse eandem ubique rationem: nam auctoritas Ecclesiæ non est Doctrina: sed loci Scripturæ sunt ipsa Doctrina, ex qua constat regula.

Tom. I.

CAP. VII.

Dæ testimonijs Augustini.

I. IN Colloquio Ratisbonensi Jesuite quoldam alios locos e Patribus collegenter, ut probarent præter Scripturam, agnoscendam esse quoq; communem & infallibilem aliquam Ecclesiæ auctoritatem Scripturas explicantem, & hæreses condemnantem. Cautè. Non ausi polliceri se ex Patrum Scriptis demonstratuos, communem illam auctoritatem, esse summuim: aut absolutum iudicem, normam vè omnium Controversiarum. At qui hoc opus erat potius. Nam esse illam aliquam auctoritatem communem, eiusque esse & Scripturas explicare, & omnes hæreses condemnare, nō est holtrum qui neget. Tantum non concedimus esse infallibilem. Sed hoc, quid ad rem? Non enim sequitur, vt si epe dixi, ideo esse regulam, si sit infallibilis.

II. Possem itaque sicutur abstineri hoc toto labore; ex quo thesis non concluditur. Tamen nē quid conquerantur, loco percutramus. Ex Augustino sex omnino collegunt. Primus est ex lib. i. contra Cresconium cap. 33. Quamvis huius rei certum de Scripturis Canonis non proferatur exemplum, eārundem tamen Scripturarum etiam in hære à nobis tenetur veritas: quum hoc facimus, quod univerſa tam placuit Ecclesiæ, quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas: ut quoniam Sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit huius obscuritate questionis, eandem Ecclesiæ de illa consulat, quam sine ambiguitate Sancta Scriptura demonstrat.

III. Secundus, ex lib. i. contra Aduersariorum legis & Prophétarum c. 24. *Iste posuit testimonia, quæ sub nominibus Apostolorum Andrea, Ioannisque conscripta sunt: Quia si illorum essent, recepta essent ab Ecclesiæ, quia ab illorum temporibus, per Episcoporum successiones certissimas, usque ad nostra & deinceps tempora pergerent.*

IV. Tertius ex lib. 28. contra Faustum c. 2. *Cum necesse sit alterum horum librorum esse mendacem, cui nos potius censes fidem accommodare debere? Ei- ne, quem illa Ecclesia ab ipso Christo inchoata, & per Apostolos profecta, certa successionis serie, usque ad hæc tempora toto terrarum orbe dilatata; ab initio tradi- ditum & conservatum agnoscit, atque approbat. An ei quidem eadem Ecclesia in- cognitum reprobat, cum etiam proferatur ab hominibus ita veribus, ut Christum laudent esse mentitum?*

V. Quartus contra Epistolam fundamenti c. 5. *Euangelio non crederen- ni me Catholica Ecclesia commoueret auctoritas. Et post pauca. Actibus Apo- stolorum necesse est me credere, si credo Euangelio: quoniam utramque Scriptu- ram similiter mihi commendat Ecclesia auctoritus.*

VI. Quintus, in Psalm. 57. *In ventre Ecclesiæ veritas manet. Quisquis ab hoc ventre Ecclesiæ separatus fuerit, necesse est ut falsa loquatur. Necesse est, in- quam, ut falsa loquatur, qui aut concipi noluit; aut quem conceptum mater ex- cussit.*

VII. Sextus, concio ad Catechumenos contra Iudeos, Paganos, & Arianos, cap. 21. *Hæc (Ecclesiæ) est mater vera, pia mater & casta: ini- tio in seculis sui viri dignitate ornata: non fornicatus mendacio fallente turpiter colorata. Non nos ab ista matre nomen confitum seducat alienum, non nos Ecclesiæ species devi- piat aliena.*

VIII. Haec tenus ex Augustino Jesuitæ; nudum textum ita recitantes: Quæ quidem segnities est ex excusanda si disertis verbis, totidemque: ut ita dicam, sicut locis ea contineretur sententia, quam probare oportebat. Sed, eam longe veila recedant, imo etiam verborum sensus: quis non inter- tur ab iis viris nullo signo indicatam vim consequentia; sed relictam nobis suuandam? At hæc non iam segnities est, sed dulus malus. Certe hoc eorum est ingenium, qui maximi leuitate inter Sophistas, nempe; ut eas occultent partes, quas vident infinitissimas.

IX. Ceterum maiori pars hitorum locorum in alijs Controversijs aptius explicabitur: primus quidem in Perfectione Scriptura: secundus, tertius & quartus, in Auctoritate consignandi Canonis: Nam & iis locis rursus obij- cipient: itaque hoc loco non erit necesse de iis multa dicere; tantum, ut ostendamus nullo modo confici, quod Jesuitæ volunt, alium esse summum siue ab- solutum iudicem, hoc est, normam Controversiarum sacrarum præter Scripturam. Nam sic mihi status cause reperiendus est, cum quo hi loci certius compararentur.

X. In primo igitur, Nego sequi, esse Ecclesiæ Controversiarum normam; quia eam sequendam dixit Augustinus ab iis, qui falli metunt in quæstione de baptizandis hæreticis. Primo, quia id argumentum est à posté- riore: hoc modo: Si rebaptizandi essent hæretici, ergo eos aliquando Ecclesiæ rebaptizasset. At non rebaptizavit inquit: Ergo non sunt rebaptizandi. Quæ consequentia non excludit causas, propter quas id nunquam fecit Ecclesiæ. Hæc autem causa aliunde non possumus desumere, quam ex nota iphus Ecclesiæ, secundum quam ipsa Controversias decidit.

XI. Secundo, quia si Ecclesiæ esset norma, ergo non aliunde sumeret auctoritatem. At Augustinus eodem verborum contextu, auctoritatem Ecclesiæ mutuantur a Scriptura. Sunt enim diserta verba, *Quam ipsarum Scripturarum commendat auctoritas: quibus significatur, rotam auctoritatem Ecclesiæ inde aut sumi, atque probari: quod eam Scripturæ diligenter nobis commendat. Imo vero, quia dixit, earum Scripturarum veritatem teneri, cum id sit, quod Ecclesiæ placuit, quam ipsa commendat; perspicuum est mentem esse Augustini, tum certam esse in qualibet quæstione veritatem, cum pro fundamento habentur Scripturæ: idque duntaxat Ecclesiæ reliquum esse, ut ab ea discamus, quæ sit mens Scripturarum.*

XII. Tertio: in eis verbis nullum significatur summiū iudicium, sed tantum praxis, in qua nulla propriæ auctoritas est decidendi: sed tantum humilitas obsequendi, ut diligenter custodiantur, quæ ab inicio tradita sunt. Itaque, qui ab ea praxi ducent argumentum, non quid iudicari Ecclesiæ, vel nō iudicari, attendunt; sed tantum, quid accepit libi commendatum: qua in re nulla potest esse norma iudicandarum Controversiarum, sed tantum testi- monium.

XIII. At (inquiet) infallibilem Augustinus ostendit eam præmix Ecclesiæ. Respondeo primo, non propterea sequi Ecclesiæ esse normam. Non e-

DE CANONE FIDEI.

18

nim norma est, quicquid est infallibile: sed tantum id, quod præterea non pender aliunde; quod de Ecclesia dici non potest. Sed de hac consequentia, paulo ante plura.

XIV. Denique nego Ecclesiam hinc ab Augustino asserti esse infallibilem. Infallibilem illud est, non quod non errauit: sed potius, quod neque errauit in præteritum, neque errare potest in futurum. Illud facile dici poterat de Ecclesia in ea quæstione; & alij multis in quibus retinuerat & indem ab initio traditionis sicut etiam. At hoc posterius neque Augustinus inquam dixit, nec verè quisquam polliceri potest: qua de re etiam paulo post plura.

XV. In secundo & tertio loco, nulla vis est consequentia. Quid enim? An quia libri Apocryphi non sunt recepti ab Ecclesia; vel quia ijs libris credendum est potius, quos illa recepit, quam iis, qui obtruduntur ab hereticis, ideo sequitur Ecclesiam esse normam Doctrinæ? Nihilominus ratio est, quia libri Apocryphi non pertinent ad fidem. Deinde recipit Canonicos Ecclesia non iudicio, sed obsequio: tertio, quia sic constituerentur Ecclesiae particulares, norma fidei. Augustinus enim inter ipsos Ecclesiasticos libros, ita distinguit, ut eos velut esse maiorum auctoritatis, qui vel à pluribus, vel à præcipuis Ecclesijs admittuntur. Atid est absurdum.

XVI. In quarto, nego id, cuius auctoritate commouemur ad credendum, regulam esse eius quod creditur. Nam etiam occasio commouet. Sic Apostoli miraculorum vi multos quotidie commouebant: nec tamen miracula aut sunt, aut esse possunt regula fidei, sed occasio tantum. Sic Discipuli auctoritati magistrorum credentes discunt. Nec alio modo se Augustinus testatur Ecclesiae auctoritate commotum, ut etiam postea sibi, & Euangelium, & Actus dicit fuisse commendata. Sed hac de re alias prolixius.

XVII. Quintus & sextus locus docent intrinsecus solam Ecclesiam veritatem ex state, nec ab ea discedendum. Quod nemo sanus negat. Nam omnes hereses falsum & docent & tuentur. Sed inde concludere Ecclesiam esse regulam Controversiarum omnium, sola audeat Sophistice: & quidem vix aha quam Papistica, quæ ex quolibet quidlibet se sperat effecturam. Quid enim non audeat, quæ semel modestæ fines est prætergressa? Sed non ita, qui modeste & ad salutem sapiunt.

CAP. VIII.

De Tertulliano.

I. Ex Tertulliani libro de Præscriptionibus multa describunt, ubi docetur, primo non prouocandum ad Scripturas, neque in iis constituendum certamen, in quibus aut nullus, aut in certa sit victoria: sed prius disputandum, quibus competit fides ipsa, cuius sint Scripturae, à quo, & per quos, & quando, & quibus sit tradita disciplina, qua sunt Christiani. Tum alios non esse recipiendos. Prædicatores, quam quos Christus instituit: quid autem hi prædicauerint, quid illis Christus reuelauerit, non aliunde probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas Apostoli considerunt, ipsi eis prædicando, tam viua voce, quam per Epistolam postea. Inde confitare, omnem Doctrinam, quæ cum illis Ecclesijs Apostolicis conspiret, veritati deputandam: & multa præterea in eandem sententiam.

II. Respondeo, Tertullianum, cum haec ita effudit, non agere de regulis fidei, sed de præscriptionibus aduersus hereticos. Non est autem Præscriptio idem cum regula. Nam duplicit agendum docet cum hereticis: vel Præscriptiones, vel Retractione. Sic enim opponit lib. I. contra Marcionem cap. 21. & 22. *Nihil* (inquit) retractare oportebat. Et post paulo, *Sed quomodo funditus euertetur Antichristus, nisi ceteris quoque injectionibus eius elidendis locus detur, relaxata præscriptionum defensione?* Est autem Tertulliano retractare, ut obseruat Iunius in Indice ad eius opera *adversarii*, tractare diligenter: quod facile norunt, qui in eo sunt versati. Et sane præscriptionum capite quadragesimo quinto præscriptioni opponit specialem responzionem. *Sed nunc quidem* (inquit) *generaliter actum est à nobis aduersus heres omnes, certa & iustis & necessariis præscriptionibus repellendas à collatione Scripturarum. De reliquo, si Dei gratia annuerit, etiam specialiter quibusdam respondemus.*

III. Est autem Præscribere, verbum forense, qualia non pauca in Ecclesiam induxit Tertullianus, ex Iurisconsulto, Christianus. Et significat, cum quis aduersarij certis exceptionibus remouet à lito contestanda; ita vnde summa rei negat agendum, eamve causam ex iuri præscriptio iudicandam. Verus Glossarium, *Præscriptio, ἀπορία: & rursum, ἀπορία, exceptio, præscriptio: ἀπορία, præscribo.* Iam Julius Pollux in Onomastico lib. 8. *ἀπορία* exponit, ὅτι τις μὴ ἀπορεύειν λέγει τὸ δικαιον, quando quis negat litem inferri posse: verbis opinor ab Isocratis oratione Paragraphica mutualis: quæ non ita multo post explicitur, *ἀπορία, ἀπορία, ἀπορία, ἀπορία*, quod non licet ipsi litem mouere de ijs quæ olim acta essent, *ἀπορία, ἀπορία, ἀπορία, ἀπορία*, ne si quidem (inquit) haec omnia commisissim, nimirum propter legem *ἀπορία*.

IV. Proprieta folet Tertullianus Præscriptionem compendio assignare, ut de Patientia cap. 4. *In expedito, & quasi præscriptionis compendio.* Aduersus Hermogenem statim initio, *Solemus hereticis compendij gratia de posteriorate præscribere.* Sensus est, ad vitandam rerum ipsarum prolixam perplexamque retractationem, eo deueniri, ut negetur admittendos hereticos, ad disputationem de summa Doctrinæ. Quo etiam sensu Augustinus præscriptionem nominat contra Cresconium lib. 2. statim ab initio: *Hac* (inquit) *quasi præscriptione se in causa pessima putant acutissimos: videlicet Donatistæ, quum de causa dissensionis cum Catholicis nollent habere Colloquium.*

V. Quinetiam de Virginibus velandis c. 1. tria numerat præscriptionum genera. *Hoc* (inquit) *exigere veritatem, cui nemo præscribere potest: non spatium temporum, non patrocinia personarum, non priuilegium regionum.* Atqui cum tempus, tum personæ & regiones, eiusmodi sunt, ut extra causam sint, & accidentia quædam, quæ propriæ loquendo non possunt ius constitutere, nec esse regula.

VI. Ex his apparet neque inter præscriptiones regulam numerari posse, neque inter regulas præscriptionem. Nam præscriptio hoc agit, ut ne iure difceperetur de summa rei: Regula autem, contra, ut in rem penitus inquiratur ex iuri formula. Quare, cum Tertullianus inter præscriptiones numeravit Ecclesiae illam auctoritatem, quam tanti faciunt aduersarij, eo ipso iudi-

cavit, eandem non posse legitime haberi pro veritatis norma; aut summis iudice.

VII. Addo eam præscriptionem ab Ecclesiarum Apostolicarum auctoritate, non esse certam: ac proinde non necessariam: imo ne iustum quidem, contra quam Tertullianus afflerebat; cuius non est in Ecclesia tantum nomē, vt non licet melius sentire. Est enim fallax præscriptio: quod esti Tertulliani tempore poterat in dubium vocari, tamen hodie est manifestissimum. Eā ille ita concipit: *Hanc igitur dirigimus præscriptionem, Si Dominus Iesus Christus Apostolus misit ad prædicandum, alios non esse recipiendos, quam quos Christus instituit.* Haec tenet optimè, nobis & consentientibus, & leto laudantibus. Sed pergit, *Quid autem prædicauerint, id est, quid illi Christus retinuerit, & hic prescribam non aliunde probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli considerunt.* Si hæc sunt, constat proinde omnem Doctrinam, quæ cum illis Ecclesijs Apostolicis, matribus & originalibus fidei co*sp*erat, veritatis deputandam, id sine dubio tenentem, quod Ecclesia ab Apostolis, & Apostoli à Christo, Christus à Deo suscepit.

VIII. Hæc primo falsum est nou posse aliunde probari, quid Apostoli docuerint, quam ab ijs Ecclesijs. Alias quorsum Scripturæ? aut quis earum futurus est vsus? Itane? Nos quotidie ex operibus Augustini inquirimus, & deprehendimus, quid ille Pater docuerit? Et ex Epistolis ad Romanos, ad Corinthios, reliquis, nemo scire poterit quid Paulus docuerit? Imo Paulus ipse contradicit, ad Ephes. 3. *Ante scripti paucis: ex quo perleto potestis intelligere quæ sit mea intelligentia in mysterio Christi.*

IX. Secundo falsum est, omnem Doctrinam, quæ consiperet cum illis Ecclesijs Apostolicis, esse veritati deputandam. Nisi forte earum intelligat ita tum primum, non vero deinceps præsentem: quod non satis quadrat eius intuitu. Re vera enim obicit præsentem statum, ut appetat ex circumstantiis. Sed hoc falsum esse, non est multi laboris docere, cum habeamus testem experientiam. Nam inter eas Ecclesijs ipse numerat, non Romanam tantum, sed etiam Corinthiam, Philippensem, Thessalonicensem, Ephesinam. Quid ergo dicimus? Omnes-ne, aut singulas? Singulas, absurdum. Quis enim audiuit vñquam Smyrnensis Ecclesiæ iudicium (vt hanc pro exemplo nominem) regulam fuisse Controversiarum inter Christianos? Et si fuisse aliquando, tum vero à multis iam saeculis, ea perijstet regula, cum perit eo loco Ecclesia. Nec de alijs aliud iudicium.

X. Ettamen singulas sine dubio Tertullianus intelligebat; ut appetat ex c. 36. *Age iam qui voles curiositatem melius exercere in negotio salutis tue, percurre Ecclesijs Apostolicas, apud quas ipsa adhuc Cathedra Apostolorum suis locis præsidentur, apud quas ipsa authenticæ & eorum literæ recitantur, sonantes vocem, & representantes faciem unius cuiusque.* Proxime est tibi Achaia, habes Corinthum. Si non longe es à Macedonia, habes Philippos, habes Thessalonicenses. Si portes in Asiam tendere, habes Ephesum. Si autem Italia adiaces, habes Römanum, unde nobis quoque autoritas presta est. Significat enim hæc verba sufficere Asia-nis Ephesum; ut non sit necesse Philippos currere. Achæi suum Corinthum satis esse, quamvis Römanum non adeant. Italii Römanum: vtut Ephesum non nauigent. Quo magis appetit, quam incommode senserit: siquidem ita senserit, aut certè quam frusta eius verbis Papistæ aburantur. Quis enim hodie bene Christianus aut Ephesum consulat, aut Corinthum, aut Philippenses, aut Thessalonicenses? Imo Papistæ pro Röma tantum pugnant, sua Helena.

XI. Quod si non singulas Ecclesijs Apostolicas aduerterat, veliat esse iudices, sed cunctas simul, primo discedunt à suo auctore: hoc ipso que eludens testimonium, quod opponebat tanquam grauissimum, locupletissimumque. Secundo: non facile patetur Römanæ fastus Ecclesiæ, sibi riuales addi in eiusdem auctoritatis crimen dicam, an culmine? Tertio nihil promovent. Quia enim ex iis Ecclesijs nulla remansit integra, nostro quidem, hoc est, verè lentientium iudicio, Papistarum autem, omnes descerent excepta Römanam, tum sane eam regulam oportet iampridem nullam esse. Quod est absurdum.

CAP. IX.

De Vincentio Lyrinensi.

I. Vpereft Vincentius Lyrinensis: cuius quantulum absuit, ut librum integrum transcriberent? Et sane fateor istum vnum de hac Ecclesiæ auctoritate in decidendis Controversijs, multo loqui & prolixius & confidentius, quam ullum alium ex vniuersa antiquitate. Sed quid tamen ille Contraham quæ fusissime collecta sunt à Iesuitis, non paucis paginis.

II. Vult ergo, eum, qui velit hereticorum fraudes deprehendere, laqueosque vitare, & in fide sana sanus atq; integer permanere, duplice modo fidem suam munire. Primo scilicet diuina legis auctoritate, tum deinde Catholica Ecclesiæ traditione. Non quidem quod non sit perfectus Scripturarum Canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat: sed quia eiusdem eloquia alii alteri interpretantur: ut necesse sit Prophetica, & Apostolica interpretationis lineam, secundum Ecclesiastici & Catholici sensus normam dirigi.

III. In ipsa Ecclesia tenendum, quod vbique, quod semper, quod ab omnibus creditum est. Hoc ita demum fieri, *sequamur uniuersitatem, antiquitatem, confessionem.* Nouitates in Ecclesiam non admittendas, neque Ecclesia Catholica vniuersalem & antiquam fidem dimittendam. Atque hæc summa est totius libelli, plausibilis certè, quam solidius scripti, quamvis habeat non pauca, laudanda, & Catholica fidei zelum vbique sparet.

IV. Sed respondeo, primo posse à nobis in eum sua tela torqueri. Nam c. 39. cum eorum Patrum conferendas dixit sententias, qui in fide & communione Catholica sancte, sapienter, constanter viventes, docentes, & permanentes, vel mori in Christo fideleri, vel occidi pro Christo feliacter meruerūt: tum statim subdit, *Quibus tamen hac lege credendum est, ut quicquid, vel omnes, vel plures, uno eodemque sensu, manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam consenteat sibi magistrorum Concilio, accipiendo, tenendo, tradendo, firmauerunt, id pro indubitate, certo, ratoque habeatur.* Quicquid vero, quamvis ille sanctus & doctus, quamvis Episcopus, quamvis confessor & martyr: præter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas, & priuatas opiniunculas, à communis & publica, & generali sententiæ autoritate secretum sit. At hanc eius sententiam, quam in nos torquent aduersarij, eiusmodi esse dicimus; ut numeranda sit inter Vincentij proprias & priuatas.

tas, si non contra, certe præter reliquos Patres ex cogitata. Quem enim alium citabunt aduersarij? Et si forte alium: an omnes: an saltæ plures. Nam si paucos, satis vidēnt se nihil promouere, ipso Vincentio iudice, qui vel omnes, vel certe plures vult in idem consentire, & quidem manifeste, frequenter, persueranter.

V. At nos huic, siue vni, siue cum paucis, alios possumus opponere. Clementem Alexandr. Stoma. 7. asserentem eam, quae petitur e Scripturis, omnium certissimam esse demonstrationem; imo vero solam demonstrationem. Basilium, qui epist. 80. non vult obici *riu' own Deniu'*, aut ab aduersariis ubi, a se aduersariis, cum tamen posset, & quidem Catholicam, in re Catholicam sed agi ex Scripturis. Augustinum, qui non patitur sibi obici *Ariminense* Concilium ab Arianis, quos ne ipse quidem premat, auctoritate Niceni, et Scripturarum auctoritatibus rem disceptari. Locus est contra Maximianum lib. 3. cap. 14.

V.I. Secundo, hunc ipsum, siue modū, siue Canonem dico, tot difficultatib. intricari, ut pene sit inutilis, imo vix possibilis, cette *μάνεγ θρασει* Fidei, non possit ingenerare, quod tamen in omnib. Fidei rebus est in primis necessarium, imo sine quo nulla fides esse potest. Cum enim oporteat id teneri, ac proinde inquiri, quod ubique, quod semper, quod ab omnib. creditum est, ex ipsa ratione nominis Catholici, quis non videt in quas labyrinthos se induat, qui hoc tantum negotium aggrediatur? Ille vidit ipse. Itaque sententiam autem correxit, aut infexit. Vidit posse aliquam Ecclesiæ particulam ab iniuersalibus fidei communione praecidi, ergo, inquam, non potest, aut certe vix potest in omnibus fidei rebus, teneri id, quod ubique, semper, &c ab omnibus.

VII. Huic incommodo sic medetur, ut velit pestifero, corrupto quem membro, sanitatem vniuersi corporis anteponi. Et merito quidem, quis enim negat? At vidit rursus posse, non portiunculam tantum, sed totam pariter Ecclesiam nouella contagione commaculari, ut cum Ariani totum orbem occuparent, paucissimis exceptis Catholicis. Et mihi iam ab hoc homine normanum quis iactet indicatam omnium Controversiarum? Sane vero, sed Lesbia quae hic illuc flectatur. Huic tamen morbo remedium est, ut antiquitati in hæreatur. Esto sane, sed erit igitur, nostris Papistis, afferentibus Ecclesiam esse uomam, ita distingendum, ut loquantur non de praesenti Ecclesia, sed de antiquis Ecclesiæ temporibus, quod saltem non patietur Gregorius de Valentia, qui vlt. cap. lib. 5. Analyseos disputat. Nec præteritam aliquam traditionem sine praesenti auctoritate, iudicem esse sufficientem omnium Controversiarum Fidei.

VIII. Deinde, quid ergo? saltemne in hoc consistimus terro gradu? Im-
rursus in ipsa antiquitate agnoscit posse errores deprehendi, duoru aut trium
hominum, ciuitatis vnius: vnius etiam prouinciae. En igitur, secundo Lesbian
regulam. Rursusq; idem remedium, ut paucorum temeritati, vel inscitia pra
ponantur, si qua sunt, vniuersaliu Conclitorum Decreta. At qui ne hoc ipsum
quidem in promptu est semper, ipso fatente. Et mihi tanta inconstantia Fide
regulam figat? Tanta incertitudo ~~manegosus~~ generet? Iungentur iam
gryphes equis, at quoq; sequenti cum canib. timidi venient ad pocula damæ.

I. Nunc ergo extrema adhibet machinam, atque ad Triarios configit. Vultque collatas inter se maiorum consuli sententias: caute tamen, non enim omnium, sed eorum duntaxat, qui diuersis licet temporibus & locis, in vnius tamen Ecclesiae Catholicae communione, & Fide permanentes, Magistri probabiles exstiterunt, tum non quaslibet sententias, sed quicquid non unus, aut duo tantum, sed omnes pariter, uno eodemque consensu, aperte, frequenter, perseveranter, tenuerint, scripserint, docuerint. Hactenus Lyrinensis, quatuor primis capitibus.

X. Artu mihi, ô bone, crucem fixisti potius, quam vllum Canonem ostendisti. Quid? Patres vt consulam omnes? Omnia, inquam, vt explorent sententiam? Qua arte? Nam vix centesimam partem in libris superstitem habeo. Et tu mihi non quosdam indicasti, sed vel omnes, vel certe plurimos. Atqui, cum maxime omnes consuluerit, quorum in libris superest sententia tamen neq; omnes, neq; plurimos audiero, sed tantum pauciores. Ergo nihil illi mihi solidum suadebunt.

XI. Quid rursus tu me vis omnes illos , qui supersunt, libros euoluere
Et cum me dico, singulos indico fideles . Omnes enim debent scire, & certo
scire quid sit credendum, ac proinde uti hac , quæcunque tandem futura est
Controversiarum norma. Tu igitur singulos fideles cegas ad euoluenda
quotquot supersunt Patrum volumina , ut sciant quid omnes , & in omnibus
quid singuli, neque id obiter , sed constanter senserint? Quin tu igitur nobis
totidem Mathusalemos redde. Nam haec quidem, quæ nunc ciuiimus tempo-
ra non sufficient, & si sufficerent, tum qui iuuenis tantum laborem aggressus
sit, eum necesse erit in extrema demum , & decrepita senectute, certum esse
de sua fide.

XII. Præterea, hanc ipsam Patrum consensionem, ipse negat Lyrensis posse omnes Controversias componere. Quia tamen verba rectio ex cap. 49. antiqua sanctorum Patrum consenso, non in omnibus diuinae legis quæstionibus sed solum, certe præcipue, in Fidei regula, magno nobis studio & inuestiganda est. & sequenda. Sed neq; semper, neq; omnes haereses, hoc modo impugnanda sunt, se nouit & recenteſſ; tantummodo. Duplici ergo contrahitur exceptione vſus consensionis huius, primo ad maiores Controversias tantum, deinde ad nouitias haereses, id est, quæ tum temporis incipiunt germinare. At tum nostra quæſtio, tum aduersariorum sententia, tum etiam rei eidientia, regulam postulat vniuersalem, quæ ad omnes cum maiores, tum minimas, cum veteres, tum recentissimas, applicata, veritatem patefaciat.

XIII. Denique regulam oportet esse infallibilem, neque obnoxiam de-
prauationi, id est, *ad agendum*. At haec patrum consensio non est eiusmodi.
Quod probo ex ipso Vincentio, ipsam infalsari & viciari posse, *autem* *utras* as-
serete. Sed neq; semper, inquit, neq; omnes hereses hoc modo impugnanda sunt, sed
nouitatis recentesq; tantummodo, cum primum scilicet exoriantur, ante quam in-
falsare veritas & fidei regulas, ipsius temporis vetantur angustias, ac priusquam ma-
nante latius veneno maiorum volumina vitiare conentur. Ceterum dilata et
inuerterat hereses, nequaquam hac via aggredienda sunt, eo quod prolixo tem-
porum tractu longa his faranda veritatis patuerit occasio. Locus est leuicule
corruptus, sed sensus tamen facilis; unde & generaliter concludimus, non esse
hanc veram fidei regulam, & specialiter admonetum, quanta debemus Pa-
pistiarum imposturas sagacitate cauere, qui nihil omniserunt diligentiae, dolii,
malitia, ut veritatem sibi possent vindicare, impudenter suppositis infinitis

operibus, quæ et si recentioribus seculis ineptè aborta, non verentur tam
viris sanctissimis inscribere, ut Epistolas Decretales infinitas, ut Donationem
Constantini, ut Synodum Romanam sub Sylvestro, & alia magno numero.
Cui sceleri, quid poterat deesse, præter Indices expurgatorios, qui tandem
his pauculis annis emerserunt auctoritate freti Tridentina Pseudosynodis.
Prodierunt autem, non ab auctoribus publicati, à quibus potius diligentissi-
me custodiebantur, ne fraus omnibus cognita, in ventos abiret. Erant enim
iis tantum distribuendi, qui expurgationi librorum suspectorum erant præ-
fecti, addito seuerissimo mandato, ut hi ipsi censores priuatim, nullisq; con-
sciis apud se haberent, & nec ipsum aliis communicarent, nec eius exemplum
ylli darent.

XIV. Sed effecti iustissima Dei prouidentia , vt tandem in oculos omnium proferrentur. Primus,id est, Belgicus, publicatus à Francisco Junio pri-
mum , deinde à Joanne Pappo. Alter,id est, Hispanicus, ab illustissimo viro
Philippo Mornæo Pleßæo. Tertium audio Neapolitanum, & quartum Ro-
manum adhuc latere , digna scilicet Romana sinceritate mysteria . Sed non
meminerunt miseri, nihil esse absconditum , qnod non reueletur. Hi tamen
illi sunt, qui nobis Ecclesiam obrudunt , pto salutis norma. Quod si hodie
in tanta luce, in tanta librorum copia , in tanta prælorum facilitate , hoc au-
dens, quid credimus factum esse leculis illis obcurioribus, cum nemo Græ-
ce sciret, vix quisquam Latine, p̄ter Monachos, & libri nulli essent nisi ma-
nu scripti ?

C A P. X

An Ecclesia sit regula sui ipsius

I. **H**actenus Papistarum incubuimus examinandis argumentis, sequitur ut nostra proferamus, concludentia Ecclesiam non esse fidei regulam. Si Ecclesia est regula fidei, ergo erit regula sui ipsius. At hoc consequens est absurdum. Ergo & antecedens. Patet consequentia, quia Ecclesia non regitur nisi veritate fidei, itaque si est ipsa regula fidei, cum ipsa disponit ipsam suam, per quam regenda est. Indeque fit, ut suo arbitrio credat, & doceat.

11. Absurditas consequentis probatur, quia nulla dominus est regula sui ipsius. At Ecclesie est dominus. Ergo non est regula sui ipsius. Maior per se ipsum manifesta est, nec eger alius argumentis. Minor patet ex 3. cap. 1. ad Timoth. *Hec scribo tibi sferans fore ut celerius ad te veniam. Quod si tardius ad te venero, ut noris quomodo oporteat in domo Dei versari, qua sit Ecclesia Dei via.* Notanda est verborum efficacia. Nam dominus ad economiae sua leges habet semper passione, ut ciuius partes sint duntaxat obediendi, non autem constitueri & decernendi. Vel igitur Paulus non satis recte Ecclesiam appellat Dominum Dei, vel eam opotest pure & simpliciter a Deo suas regulas accipere, ac proinde ipsam non esse sui ipsius regulam.

proinde ipsam non esse sui ipsius regulam.

III. Si Ecclesia alligatur ad aliquam regulam, ergo ipsa non est regula sui ipsius. At verum antecedens, ergo & consequens. Consequentia est per se nota. Probatur Antecedens. Primo, ex iis locis veteris Testamenti, quos recitamus lib. præced. cap. 4. quibus constat prohibitum esse fidelibus omnibus ne recedant à lege Dei, siue ad dextram siue ad sinistram, vnde quis negat confici eos alligari ad legem: Sunt autem fideles Ecclesia.

IV. Secundo, ex i. ad Galat. vbi pronunciatur anathema tum Apostolis, tum Angelis euangelizantibus præter id, quod iam tum erat euangelizatum. Vnde sequitur, omnes, qui in Ecclesia sunt Pastores & Doctores, cuiuscunque gradus illi esse possint (non possunt enim superiores esse Angelis & Apostolis,) multo etiam magis plebem, ac proinde totam ipsam, vniuersamque Eccleiam, alligari ad eam doctrinam, quæ fuit ab initio prædicta, ideo-

que hanc ipsam doctrinam esse regulam Ecclesiæ , non vero Ecclesiam regulam eius doctrinæ .

V. Tertio ex aduersariorum confessione . Nam Stapletonus Principiorum fidei doctrinalib . 7 . cap . 1 . ita scriptum reliquit , *Maxime proprium & formale medium conferuanda unitatis est ad ipsius fidei notissimam regulam , qua se satim ab initio per Apostolos promulgata , & diligentissime commendata est , respicere , eamque in omnibus sequi .* Et hanc regulam distinguit ab efficiente causa eius uniuersitatem , videlicet Episcopis , atque adeo Papa , hoc est ab Ecclesia . Iam , quia semper illa conferuanda est vixit , ex iis Stapletoni verbis necessario interfurter , Episcopos , Papam , totam Ecclesiam in omnibus sequi debere regulam illam ab initio constitutam , itaque esse aliud regulam fidei , aliud vero ipsam Ecclesiam .

V I. Si Ecclesia tradita est in regulam doctrinæ: Ergo ipsa nō est regula sui ipsius. At prius verum, ergo & posterius. Patet consequentia, alias ipsa Ecclesia in seipso tradita esse diceretur, hoc est non tradita. Neque enim cuiquam traditur qui sibi ipsi relinquerat finem: permittimus arbitrio.

VII. Antecedens probatur ex 6.ad Romanos, Χαρος δι την Θεων στην δικαιοσυνην απειποντας. Ειναι γραδιας εις ον παρεδημη την πειραδικην. Ηντι locum ita veritatis Latinus interpres vetus, *Gratia autem Deo, quod fruisisti seruit peccati, obediisti autem ex corde in eam formam doctrina, in quam tradisti estis.* Τον πανταν, formam dicens, recte, est enim forma, certa illa rei natura, que immutari non debet, imo non potest, quin res ipsa dereat. Est etiam pro informatione aliquius rei, unde 2.ad Romanos. eadem voce redditur υφεσθως, de qua actum est super lib. cap. 6. Cyrus interpres πανταν reddit ηγαθον, cum μεθεφεσθως reddidisset cognato vocabulo ηγαθον.

VIII. Sed *Glossarium* *vetus* *habet* *nō*, *formula*, *forma*, *norma*. *Qua si gnificatione Athanasius Epist. ad Palladium vñus est* *verbo inde factō*, *et* *o* *xv- ex 15. Ag. tu. dñs s. w. n. m. , tuu m. h. x. k. C. e. a. v. g. e. i.* Nannius redditit, *Que Dominus per Apostolos instituit, ea ē bona sunt, ē firma persistunt*. *Recte*. Etenim instituere, rei statum ab initio constitutere, id est, formare, quomodo *Glossarium* *nō* *formo*, *&*, *Ag. tu. v. n. , confiruo, dispono, statuo*.

I X. Est ergo manifesta mens Apostoli, fidelib. Romanis, cum translati sunt ab eo statu in quo setuebant peccato, cerram esse propositam doctrinam rationem, sive formam, aut formulam, qua illi pro norma viventes, deinceps ex ea scipios reformati, exprimerentque eam tota vita. Quemadmodum Philo in vita Mosis libro tertio, [¶] πνεύμονα voce significauit exemplar illud, quod Mosi in monte ostensum, deinde opere expressum est, πνεύμονα τοῦ Θεοῦ (inquit) ἀνθίσθηται καὶ φυγεῖται τὸν τινας οὐδεὶς οὐδὲ φάστις, αὐτοῦ δέ τις φύρωσε, καὶ τοῦτο πάτερ θύμου οὐδὲ φάνατος εἴη τοις μόνοις τοῖς δικαιοῖς εἰς ταῦτα.

DE CANONE FIDEL

20

¶ Formula quidem exemplarioris insculptebatur menti Prophetae, picta ficta, innisibiliter sine materia formis que viserit non poterant. Opus vero ipsum iuxta illam formulam constitutum est. Et sicut hac eadem voce si sunt Septuaginta, postque eos Stephanus Actor. 7. & Paulus ad Hebr. 8. cum verterent locum ex ca. 25. Exodi, Fac secundum exemplar quod tibi in monte ostensum est: Vbi Hebraice est **הַבְנִית** Chaldaice **ମୂର୍ତ୍ତି**; qua Syrus nostrum hunc **ବନ୍ଦୋ**, expressit, ut diximus.

X. Est autem phraseos emphasis non prætereunda, cum dixit Apostolus, non fidelibus traditam esse formam, ut peruertebat Castellio, sed fideles ipsos esse traditos in eam normam. Nitirum ut magnificentius exprimeret vim illam *nos traximus*, quæ significat, ita fidelibus præpositam esse normam illam, non ut eam pro arbitrio fingant & refingant, sive, ut Carranza blasphemabat, eam regulent, sed ut sola eis restet obedientia ex animo præstanta.

XI. Sed & locus eo magis obseruantus, quod Romanos alloquitur. Hinc enim constat ipsam Ecclesiam Romanam tantum ab eo abesse, ut sit regula doctrinæ, ut potius necessæ fuerit, accepisse regulam doctrinæ, cui obediens, ut fieret Ecclesia. Et tamen nostri Papistæ, cum multa declamarunt de autoritate Ecclesiæ in constituendis, & definiendis dogmatibus, tum ad extremum, id quicquid est, totum conferunt in Ecclesiam Romanam, tanquam illi proprium.

C A P ñ X I ñ

An Fides sit differentia & fundamentum Ecclesiae.

I. *S*i Fides est specifica differentia Ecclesiæ, ergo Ecclesia non est regula Fidei. At fides est specifica differentia Ecclesiæ. Ergo Ecclesia non est regula Fidei. Consequentiam opinor non egere demonstracione. Cum enim omnia per specificam differentiam sint id quod sunt, ne cogitari quidem potest, quomodo quicquam suæ formæ sit *v.e. o.*, cum habens in proprio arbitrio, eiusque sit regula & norma, alioqui ipsum sibi esset causa suæ essentiae.

11. Assumptum probatur ex Ecclesia definitione, in quam necesse est ingressu formam, siue differentiam specificam, qua sit ut distinguantur, imo potius separetur ab aliis omnibus, id est, falsis Ecclesiis. At iph Papistæ ita coguntur hanc definitionem concipere, ut fidem comprehendant. Catechismus ad Parochos exponens articulum Symboli, *Credo Sanctam Ecclesiam Catholica*, scribit Ecclesiæ vocem usurpari ad significandas congregations fidei liura, quia ad lacrem veritatis, & Dei notitiam per Fidem vocati sunt. Antonius Florebellus de Auctoritate Ecclesiæ, Ecclesia commode definiri potest, universitas hominum recta Fide Christum colens, concordiam seruans, terrarum orbis diffusa, successione perpetua.

III. Carranza Controversia I. tum veram Ecclesiam distinguit à falsa, ex
vera & falsa religione, tunc veram Ecclesiam definit eam, quare etiam de Deo
Fidem seruans, vera religione Deum verum colit & adorat. Sonnius Demon-
strat. tract. 8. cap. 1. Cum dicimus Ecclesiam Christi, intelligimus eos, qui sociati
sunt in unum populum Verbo Dei, ac Sacramentis Fidei Christianae.

I. Stapletonus in Relect. principior. Controversia i. quæst. 5. artic. i.
Ecclesia est societas Christi nomen profidentium, in unitate Fidei & Sacramentorum collecta, atque legitime ordinata. Enchiridion Christianæ institutionis in Concilio provinciali Coloniensi editum, postquam distinxit Ecclesiam, in inuisibilem & visibilem, de hac ita sentiendum docet, ut sit populus in unam professionem Fidei, & communionem Sacramentorum vocatus.

V. Ioannes Monlucius Episcopus Valentinus in Instructione sua Christiana Gallice edita, Ecclesiam vocamus, congregationem & cætum omnium fidelium, qui sunt sub eodem Deo, sub eadem Fide sub eodem Spiritu. Denique ne omnes colligam, qui sunt ad manum Bellatinus lib. 3. de Ecclesia militante, cap. 2. non potuit aliter, Nostra (inquit) Sententia est, Ecclesiam unam tantum esse non duas, & illam unam & veram, esse cætum hominum eiusdem Christiana fidei professione, & eorundem Sacramentorum communione colligatum, sub regimine legij morum Pastorum, ac præcipue uniti Christi in terris vicarij Romani Pontificis.

V. His locos de industria collegi duplicem ob causam. Primo, ne mihi esset necesse disputare de ipsa Ecclesia definitione, quae ad aliam Controversiam pertinet. Id autem obtinuisse videor, mutuo sumptis ipsis Papistarum verbis, & quidem non viuis, aut alterius, sed plurium, ut iam videri possit concors eorum communisque sententia.

VII. Secundo, ut mihi proficit diuersorum collatio locorum. Quia enim omnes se Papistas profitentur, verisimile est vnam eandemq; sententiam variis esse verbis expressam. Non enim placet, Jesuitarum more λογισμαχεῖν, atque ex variis vocabulis, totidem discrepantes sententias mihi fingere, quemadmodum illi myriadas iam ferme Controuersiarum extuderunt ē variis doctorum nostrorum phrasibus, atque his etiam calumniosissime, non explicatis, sed detortis, non aliter profecto quam Hercules olim furens duplices Thebas videre videbatur.

VIII. Quia igitur dupliciter Fides nominatur, alias pro virtute Theologia (sic enim vulgo vocant) quæ est ipse habitus credendi, qui in quolibet fidelis reperitur, alias autem pro ipsa doctrina, quæ est obiectum eius virtutis, poterat fortasse in Catechismo ad Parochos, aliquis fidem priori notione interpretari, de qua nulla nostra est Controversia.

IX. Sed obstant reliqui. Nam Carranza *Fidem de Deo* nominauit, quæ verba miror equidem, si quid aliud significant, quam veram de Deo doctrinam, quam Christiani pro certa amplectuntur. Nam habitus ille, solet potius appellari *Fides in Deum*. Stapletonus *unitatem Fidei*: Monlucius *eamdem Fidem*. Athæc siue unitas, siue identitas in sola constat doctrina: Nam habitum illum, non omnes Christiani unum, sed suum quisque possidet. Sed & Concilium Coloniense, professionem dixit eiusdem Fidei, itemque Bellarminus codem sensu.

X. Præterea, tum Stapletonus Fidem distinxit à Sacramentis , & Bellarminus, & Concilium Colonie pse , quod quomodo fieri possit non video, nisi doctrinam intelligas Fidei nomine. Nam habitus ille virtutis fertur etiam in Sacramenta. Hinc est, opinor, quod Sonnius à Sacramentis distinxit Verbum Dei, pro quo Edmundus Augerius, quem omiseram, substituit Euangelium, in Catechismo Gallico . Quid est (inquit) Ecclesia? Cœtus eorum qui vocantur ad Euangelium & sub eo baptizantur.

XI. Huic argumento vicinum est hoc alterum: Si fides est fundamentum Ecclesiae, ergo Ecclesia non est Fidei regula. At Fides est fundamentum Ecclesiae. Ergo Ecclesia non est fiduci regula. Consequitio per se patet. Quia enim videt inquam à suo ædificio fundamentum regi, atque dirigi, sive disponi. Certe regulam necessaria est priorem esse regulato. At ædificium posterius fundamento.

XII. Antecedens probatur ex 2. ad Ephei. Superadversarij super fundamen-
tum Apostolorum & Prophetarum. Apocalyp. 21. Murus urbis habebat funda-
menta duodecim, in quibus erant duodecim nomina Apostolorum Agni. Quos
locos de doctrina Apostolorum interpretandos vix est qui dubiteret.

XIII. Et ex Papistis Albertus Pighius in Ratione componendorum disceditorum, ita habet; *Hoc in primis extra Controversiam est, religiosa societas unitatem ante omnia requirere consensum unitatemq; sincerae orthodoxaeque Fidei, que ut vere religionis est caput & principium, ita religiosa societas velut basis & fundamentum est.*

Cap. XII.

An Ecclesia sit notior ipsa Fide.

I. **S**i Ecclesia est regula Fidei, necesse est semper esse notiorem ipsa fide. At Ecclesia non est semper notior ipsa fide: ergo non est regula Fidei. Consequens est manifesta. Nam, quia ideo asserunt Ecclesiam esse Fidei regulam, ut inde constet Fidei veritatem demonstrandam, discendumque quid sequi debeamus, aut vetare: certe cum ex obscurioribus, & magis signotis nulla fiat demonstratio, semper autem demonstranda est veritas, necesse est, quæcunque tandem constituetur Fidei regula, eam esse manifestiorem notioremque ipsa Fidei.

tioremque ipsa fide.
II. Assumptum ita probatur. Primo, quia Ignatius Armandus Jesuita, ac
tum temporis Rector Academiae Turnonensis, in postr. ad me Epist. Non nego
(inquit) quin aliquando contingere possit, ut ex Scriptura Ecclesia probetur, sitq.
illa ex hypotesi notior quam huc, quando nimirum Scriptura est recepta, & clare
loquitur, & oritur questio de ipsa Ecclesia. Ex his verbis semiplenam habemus
confessionem, ut pote a Jesuita, id est, eo hominum genere, quod vix adducas
magno labore ad eam ingenue, candideque profitendam, & si quando autrei
evidentia impellat, aut argumentorum vis cogat, tum illi sic verba sua meti-
ri, sic orationem libare, ut medium caute teneant inter plenam confessio-
nem, & disertam abnegationem.

III. Nunc quoniam ita se res habet, ut oporteat ~~in meo~~ & ex difficulti debitore, quidlibet solutionis loco accipere, quod Ignatius concessit gratis, gratae assumētes, extorqueamus si possumus reliqua: Si igitur aliquando notior est Scriptura quam Ecclesia, ergo non semper Ecclesia notior est quam Scriptura. At regulam Scripturæ semper oportet esse notiorem ipsa Scriptura. Non est ergo Ecclesia regula Scripturæ, id est Fdei.

I V. Hodie vero omnium minime, si vera est Ignatii confessio, tum probari ex Scriptura Ecclesiam, cum oritur quaestio de ipsa Ecclesia. Nam quis nescit nullum esse doctrinæ caput, de quo tanta sit dissensio, tantæ, tamq; vehementes, aut prolixæ disputationes? Testes sunt nostri Apostolæ, Spòrdani, Rebulli, Doremeti, alij, qui sua Apostolæ vix ullum vtilius prætextum induere potuerunt, Pighius etiam tertiam Controversiam his verbis orditur, *De Ecclesia non est leuis, nec parui momenti aduersariorum à nobis dissensio.*

V. Secundo, Si per Fidei prædicationem homines adducuntur ad Ecclesiæ, tum necesse est Fidei prius cognitam esse, quam Ecclesiæ. Probatur antecedens ex 2. c. Actor. vbi post recitatam Petri concionem, Judæorumque compunctionem, Lucas, (inquit) *Qui ergo libenter exceperunt sermonem eius, baptizati sunt,* & *τοις τετρανταν την επιγένεσιν ψυχας απετεργατικαις*, id est, Beza interprete, *Et addita sunt Ecclesiæ die illo capita quasi ter mille.* Esi autem non additur à Luca vox Ecclesiæ, tamen & per se facile intelligitur, & postea exprimitur ultimo eiusdem capituli versu: *Dominus autem addebat quotidie Ecclesia qui salvi fierent.*

V. Est autem Lucæ verborum obseruandus ordo. Primo enim illos ait libenter excepisse sermonem, id est, doctrinam Fidei, quam Petrus proponebat, secundo, baptizatos esse, denique additos Ecclesiæ. Ergo (inquam) prius crediderunt doctrinæ, quam Ecclesiæ. Itaque non potuit illis esse Ecclesia regula Doctrinae, sine Fidei. Quia nobis potius? Nisi velimus quotannis regulas Christianitatis multiplicare.

VII. Addo caput *Quae dignior*, ex Ambrosio , apud Gratianum, causa 24. quest. 1. *Fides in primis Ecclesia quarenda mandatur, in qua si Christus habitator sit, haud dubie sit legendum* (an potius degendum) *Si vero perfidus populus, aut preceptor hereticus deformet habitaculum Ecclesia, vitanda est hereticorum communio.* Ineptus sane Ambrosius , qui ex fide de Ecclesia voluerit judicari, eamque propterea in primis & ante omnia inquiri, nisi fides sit manifestior.

VIII. Accedit auctor operis imperfecti in Matthæum, quod vulgo tribuitur Chrysostomo, homil. 49. In tempore hoc, ex quo obtinuit heres illas Ecclesiæ, nulla probatio potest esse vera Christianitatis, neque refutum potest esse Christianorum aliud, volentium cognoscere Fidei veritatem, nisi Scriptura divina. Antea enim multis modis ostendebatur, quæ esset Ecclesia Christi, & quæ Gentilitas. Nunc autem nullo modo cognoscitur, volentib. cognoscere, quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantummodo per Scripturas. Et postea bis ex clamat, Volens ergo quis cognoscere quæ sit vera Ecclesia Christi, unde cognoscat nisi tantummodo per Scripturas?

IX. Hæc sunt perspicua. Nam si ex Scripturis, & quidem solis cognoscitur Ecclesia, tum certe Scripturas oporet esse notiores. Non erit igitur Ecclesia regula Scripturarum. Et quia Scriptura nihil sunt aliud, quam doctrina Fidei, ne Fidei quidem regula erit Ecclesia.

C A P. XIII.

An quecunque pertinent ad Eisdem-sint ab Ecclesia definita.

I. *S*omnia quæ pertinent ad Fidem, non sunt semper definita ab Ecclesia, *S*ergo non est Ecclesia omnium Controversiarum norma. Verum est autem antecedens, ergo & consequens. Pater consequentia, quia esse potest Controversia de iis rebus, quæ non sunt definitæ. Tum ea est regulæ natura,

Vñ neque additionem admittat neque detractionem, teste Chrysostomo in 3. cap. ad Philipp. *οντειαν ειναι μετρησι. οτι αφαιγεται διχωρι. ιπτιν το κατω ειρηνης, Canon neq; additionem, neque detractionem recipit, alioquin definit esse Canon.*

II. Antecedens probatur ex ipsorum Papistarum testimonii, & confessione, vt & breuius negocium conficiam, & agnoscant omnes, quam parum sibi Ecclesia Romana doctrina constet. Primum in genere Canus locorum lib. 7. cap. 5. *Res nonnullae non erant tunc adeo in Ecclesia definita, ut nunc esse videmus.* Quid ergo potuit-ne tunc Ecclesia regula esse, cum non haberet omnia definita? Nihil absurdius.

III. Secundo, in variis Controversiis ad Patres à nobis citatos, respondent ea capita iis temporibus nondum fuisse definita. Sic numerum librorum Canonorum, iheronymi & Rutili temporibus, id est, annis post Christum quadragesimam, constitutum negant Duræus, Canus, Hosius, vt videbimus in Controversiis lib. 5.

IV. Joannes Fischerus Roffensis Episcopus ad Articulum Lutheri 18. Indulgentiarum vsum concedit in Ecclesia esse recentiorem, & ad modum sero repertum apud Christianos. De Purgatorio etiam apud priscos, vel nullam, vel quam tarissimam fieri mentionem. Et generalius nemini obscurum esse posterioribus ingenis, multa esse tam ex Euangelio quam ex Scripturis ceteris, nunc excusa diligentius, & intellecta perpicacius quam fuerant olim, imo veteribus non satis fuisse perfractam glaciem. De Jubilao cognata Indulgentiis materia, Krausius Saxonie lib. 4. cap. 26. *Millesimus Christianus salutis annus toto silentio dilabitur sub Pontificio Silvestri secundi, & Imperio Othonis III. Iubilans autem annus necdum venerat in mentem Pontificibus, ut eo instituto, quo præsens quingentesimus post mille, celebraretur.*

V. Gregorius de Valencia, cap. 5. libelli de Transubstantiatione, eius dogmatis confirmationem ab Ecclesiastica definitione, non potuit altius reperire, quam à quatuor Conciliis aduersus Berengarium, scilicet Vercellensi, Turonensi, duobusq; Romanis, quorum antiquissimum excedit decem à Christo secula. Tanto tempore non potuit ab Ecclesia peti huius, & quidem tantæ Controversia regula! Ante id autem tempus concedit capite septimo, paucis incon sideratis nonnullos ex Patribus esse loquitos. Namirum, quia non possunt non plurima incommoda oriri ex defectu regulae. Quamquam in eo proprio nullum est incommodum, nec illi sunt incon siderate locuti, sed Papistæ potius sic testantur suæ causæ peruersitatem. Nos tamen nihil vetat ex eorum hypothesi sic disputare.

VI. De statu animarum post mortem, an aliquæ saltem Sanctorū fruantur sua beatitudine, Deumque videantur postremi iudicij diem, notum sic esse philosophatos veteres, vel omnes, vel ferme omnes, vt negant, quod tamen nunc contra tenent Papistæ, & quidem tam necessario credendum, vt aduersariam sententiam computent in hæresibus. Quid ergo? Nempe Bellarmenus, cap. 12. lib. 4. de Pontifice, *Respondeo Ioannem hunc re vera sensisse animas non visuras Deum, nisi post resurrectionem: Ceterum hoc sensisse, quando adhuc sentire licet sine periculo heresos, nulla enim adhuc præcesserat Ecclesia definitio.* Et regrebat tamen Joannes ille seculo decimo quarto. Imo Pamelium audi in Terrulliani 9. parad. *Ecclesia illorum temporibus nihil adhuc certi de hoc articulo statuerat. Sed circa Synodum Oecumenicam Florentinam, aliter sentire non licet.* Seculo nempe post Joannem. En regulam.

VII. Tertio probatur Antecedens ex nonnullis capitibus apud ipsos Papistas, ne nunc quidem certis, ob eam ipsam causam, quod ea negent adhuc ab Ecclesia fuisse definita. Alphonus de Castro aduersus hæreses lib. 1. ca. 8. testatur Ecclesiam nondum definitam, vtrum persona diuinæ, constituantur in esse personali per respectuam, an vero per absoluta. Et sane Otto Frisingensis de vita Friderici lib. 1. c. 57. De Proprietatibus an persona essent, nihil definitum fuisse testatur in Synodo Rhemensi præsente Episcopo Romano, ob theologicas rationes, quæ hinc inde habentur, cum tamen de eo capite Controversiam mouister Gilbertus Episcopus Piætatiensis. At hunc ipsum articulatum Melchior Canus obiicit cum aliis lib. 3. ca. 3. locor. commun. vt probet non omnia, que ad doctrinam Christianam pertinent, esse in Sacris literis expressa. Vnde quis non videt similiter à nobis concludi, aduersus hanc autoritatem, quam Ecclesia nimiam tribuunt Papistæ? Nam si Scriptura ideo est imperfecta, quia hunc articulum non exprimit, certe etiam Ecclesia, quæ non definit. At si imperfecta, ergo non regula.

VIII. Quanta fuerint inter Franciscanos & Jacobitas excitatae Tragediae, ob Maria Virginis conceptionem, norunt omnes, cum alij sic à gratia præuentam assenserent, vt immunis esset à peccato originali, aliis animo ne gantibus. Sed quid facerent miseri, qui sua destituebantur Ecclesiæ regula? Nam ne hodie quidem definitam esse questionem asserit Canus lib. 4. ca. 4. Asserit etiam Bellarminus de Ammissione gratia libr. 4. cap. 15. Dominicus à Soto de Natura & Gratia lib. 1. c. 7. permisit vtramque partem ab ipso Tridentino Concilio oculatus assent. Ne quis tamen putet rem indignam, quæ Ecclesiam Romanam occuparet, Nicolaus Basilius Monachus Hirsaugensis in additionem ad Naucleum, anno millesimo quingentesimo nono, quatuor fratres, ob eam rem crematos Bernæ, vocat Archihæreticos.

IX. De Peccato originali, quidnam sit, nihil habent certi Papistæ. Joannes Delphinus libro de ea re, tota ita esse sensus, quot capita. Pighius diserte negat esse Ecclesiastica definitione certum. Andradus non modo illustres Theologos assent laborare, sed etiam Cœcilium Tridentinum, eius peccati propriam rationem consulto in quoque parte ab ipso Tridentino Concilio oculatus assent. Ne quis tamen putet rem indignam, an non sint, non liquet. Testis Andradus eodem opere orthodoxarum explicacionum lib. 3. *Quo genere, inquit, infidelium opera censenda sint, nondum est ab Ecclesia, sacrif. Conciliis (vt arbitror) definitum.*

X. Quid fieri infantibus mortuis ante Baptismi perceptionem, non frigide disputatur in scholis. Damnari consentiunt omnes, sed, vtrum ad pœnam damni tantum, an etiam ad pœnam sensus, hoc opus hic labor est. De hoc capite, si Romanam interrogas Ecclesiam, respondebit illud solenne, nondum liquet, teste Bellarm. de Ammissione gratia lib. 6. c. 4. Et interea, dum ampliatur, singuli suam audacter sententiam dicunt. Inter quos Claudio Caroneaus medicus apud Helios, negat eis pœna damni fore grauem, propterea quod ad id natu non sint, vt celos possident, quomodo non fert ægre agricola filius, si non ascendet ad regium solium. Quosdam item inducit opinantes recipiendam ab eis naturalem beatitudinem cognito Deo, ex contemplatione

rerum, id est, spirituum, cœlorum, elementorum, & omnium creaturarum. Adeo lascivit humanum ingenium.

XI. In Purgatorijs Doctrina, tam vtili, tam fertili, imo Papistico clero tam necessaria, queritur vbinam rerū sit is locus, sub tertamine, an in terra, an potius in aere, an in valle Josaphat, an variis locis. Itē cuiusmodi sint pœnæ, an ne ab igne vero & corporeo, an potius metaphorico. Etsi sit verus, quomodo regat in animas, quæ nihil habent corporeū. Qui sint animabus illic existentibus torquendis destinati carnicites, Diaboline, an potius Angeli. Deniq; maiores sint pœnæ, an vero minores omnibus pœnis huius vitæ, non tantum omnes, sed etiam singulæ, & quidem minima. Hæc omnia capita negant esse ad hunc diem certa, Bellarm. lib. 2. de Purgatorio, cap. 6. & 10. Gregorius de Valencia cap. 1. addens has questiones prohibuit Concil. Trident. ne coram populo instituantur, quo nobis constet non potuisse ab eo definiri.

XII. Quid: quod de hoc ipso tam controvenerit capite, sed tamen tanto, tamque necessario nondum bene constat Papistis. Quæstio est ergo, vtrum Romani Pontificis definitio, sit regula omnium Controversiarum. Quod si est, tunc sane necessaria est, esse impeccabilem. At hoc non tantum indulti negant Papistæ, sed ipse Bellarminus negat omnino certum esse, an possit necne haereticus esse. De Pontifice lib. 4. c. 7.

XIII. Ex his omnibus, aliisq; non paucis, quæ colligi possunt, concludimus imperfectionem autoritatis Ecclesiasticae, vt euincamus, Ecclesiam non esse normam fidei. Eodem sane iure, quo vtebantur Jesuitæ in Colloquio Ratibonensi aduersus Scripturam, quam imperfectam esse conabantur euincere. Sed vtilius, quia ad euincendam scripturæ imperfectionem, suis illi sophismatibus nitebantur, non vllis sanis argumentis. At nos eorum, quorum in Papistiso non est exiguum nomen, plenam confessionem proferimus, contra quam, quid excipient? Nisi forte si bsi mutuo velint oculos configere.

C A P. XIV.

An Ecclesia discrepat à ipsa.

I. **N**ulla regula fidei in iisdem rebus discrepat à scipsa. At Ecclesia in iisdem rebus discrepat à scipsa. Ergo non est regula fidei. Maior est per se manifesta, ex luce naturæ. Nam & regulam oportet semper esse rectam, & legem de iisdem eadem respondere. Sic in scientiis Principia semper eadem sunt.

II. Assumptio probatur exemplis, idque bifariam. Primum enim in Ecclesia ostenduntur discrepantia secundum artates varias, rebus alter atque aliter mutatis. Exemplum in Communione vtriusque speciei in Eucharistia. Primis enim seculis omnes fideles admittentebant ad calicem, & que ac ad panem: deinceps vero paulatim à calice repulsi sunt laici, quos vocant, testatur Thomas Aquinas in cap. Joan. 6. *Secundum antiquam Ecclesiæ consuetudinem, omnes sicut communicabant corpori, ita communicabant & sanguini.* Testatur etiam ipsum Constantiense Concilium, quo hac diminutio primum sancta est, vt ex consuetudine in legem abiret. Hæc eius verba sunt session. 13. *Hæc consuetudo est rationabiliter introducta, quod licet in Primitiva Ecclesia sacramentum recuperetur à fidelibus sub vtræ specie, possea à conscientibus sub vtræ que, & à laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur.* Et tamen non est hæc discrepantia de re nihil, Nam Alphonsus de Castro in hæredi 12. de Eucharistia, Graci (inquit) Bohemi, & Lutherani oppositum afferentes, hæretici censendi sunt, at velut tales enitandi.

III. Olim tritum, infantibus esse necessariam Eucharistiam, quod ne Papistæ quidem hodie tolerant. Maldonatus in 6. Joan. *Missam facio Augustini & Innocentij I. sententiam, que 600. circiter annos viguit in Ecclesia, Eucharistiam etiam infantibus necessariam. Res iam ab Ecclesia & multorum seculorum usu, & decreto Concilij Tridentini explicata est, non solum necessariam illis non esse, sed ne licere quidem dari.*

IV. Rursus olim in vsu Ecclesiæ fuisse versionem Scripturarum in maternam cuiusque nationi linguam, item Eucharistiam tradere in manus fidei, communicantibus, denique nocturna per vigilia ad Martyrum sepulcra, testatur Sixtus Senensis Biblioth. lib. 6. annot. 152. deinceps vero illa omnia abolita. Ex iis tertium nos asserimus nunquam legitime institutum, & postea concedimus recte abolitum, sed primum & secundum non item. Hoc tamen quid ad rem? Nam siue prius erravit Ecclesia, siue posterius, eadem vis est argumenti. Nam si Ecclesia est regula fidei, tum illa profecto siue potius eius temporis Ecclesia, hoc gaudebat priuilegio, itaque non fuit mutandum id, quod approbat. Aut si mutandum, tum duorum alterutrum est necesse, vel vt non fuerit regula fidei, vel vt a regula fidei liceat Christianis discedere. At hoc absurdum est: illud ergo potius falsum. Et si non fuit eius temporis Ecclesia regula fidei, certe ne aliorum quidem temporum.

V. In moribus. Olim deponi solitos esse Presbyteros ob simplicem fornicationem, erat Canonibus constitutum: Et tamen contraria sitiam multis seculis inter eos, qui se Christianos dicunt, solosque Catholicos, indeque si Ecclesiæ nomen tanquam proprium vendicant. Hæc dissensio notatur in Decretis Gratiani distinct. 72. *Presbyteri fornicationem fecerit, quanquam secundum Canones Apostolorum debeat deponi, tamen iuxta auctoritatem beati Sylvestri, si in vito perdurauerit, si sua sponte confessus adiecit, ut resurgat, decem annis paeniteat.* Glosator in eum locum, *Dicunt hodie pro fornicatione neminem deponendum, nisi in ea perdureat, & ideo quia hodie fragiliora sunt corpora nostra quam erant.* Et causa 2. quæst. 7. in caput Lector, diserte negat pro fornicatione quenquam deponi, ideoque corporale crimen, pro quo Paulus quidam Deaclara ciuitatis Episcopus fuerat depositus, interpretatur adulterium vel incestum. Tantopere proficit inter Papistas clericorum ordo sanctitate, & quam præcipue iactant, castitate!

VI. Rursus in Ecclesia discrepantia deprehenduntur per partes, vt de eadem re aliter censem Ecclesiæ Latinæ, aliter Græcæ. Inter Latinos Papistarum sententia est, eos mortaliter peccare, qui non hac vtantur in baptizando forma, Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Græci vero non seruant hæc concepta verba, sed vtuntur passiuo baptizetur. In Eucharistia Papistæ omnes azymis vtuntur non tam panibus quam foliis, nec sine grandi scelere aliter fieri posse censem: at Græci conficiunt fermentato.

VII. Glos-

VII. Glossator Discreti de Poenitentia distinet. s. auricularem confessio-
nem necessariam esse afferit apud Latinos tantum, non etiam apud Graecos,
Necessaria est (inquit) confessionis mortalibus apud nos, apud Graecos non, quia
non emanauit apud illos traditio talis, sicut nec conficiunt in azymis, sed in fer-
mentatis,

VIII. Græcos Sacerdotes esse vxoratos omnes sciunt: At in Latinis non tam cœlibatus asseritur esse de iure humano annexus ordinibus, vt apud Bellarminum de Clericis cap.18. sed etiam matrimonium repugnare ordini. T' cro ex natura ipsa sacerdotij, repugnantia virtuali, quoniam scilicet ordinis sacris functionibus, cum matrimonij & nuppiarum usu nullo pacto concordat, ita enim affirmat Michael Medina, libro de sacrorum hominum continencia primo, ca. 47. & 50. Denique eo ventum, vt affirmet Costerus, grauius peccare Presbyterum contrahentem matrimonium, eo Presbytero qui aut & incubinam fouet, aut scortatur, in Enchiridio, cap. 15. Imo Andreas Fritius epistola Nuncupatoria prefixa lib. 2. de Ecclesia, testatur quosdam scripsisse, minus peccare Presbyterum, qui cum centum diuersis personis scortaretur, quam qui cum una quapiam contrahat.

IX. Hæc sunt exempligratia duntaxat collecta, alia enim non patet
superficiem variis regionis partibus, ex quibus quis non videat incertam,
inconstans etque eam esse regulam, quæ pro variis regionibus varie se habeat:
Nihilus autem sanus eam credere se veram religionem, cuius non sit alia
terriore lex, quam hæc ridicula.

*Cum si è in Roma, Romano vinito more:
Cum fueris alibi, vinito sicut ibi.*

C A P. XV.

An Ecclesia doceatur aliunde quam à se ipsa.

I. Summa Religionis regula non instruitur sive docetur aliunde. At Ecclesia instruitur sive docetur aliunde, quid sit pronuntiatura de religionis Controversiis: Ergo non est summa religionis regula. Major patet, quia regulam necesse est habere in se fidem rectitudinem, nec aliunde mutuari, eo ipso, quod eam oporteat esse immutabilem, mutabitur autem, si ex non recta, quocum opus fuerit, fiat recta. Et clarius, quoniam instrui & doceri significat formari ad aliquam regulam, ergo quod ita instruitur & docetur, non erit summa regula, sed potius aliquid regulatum.

11. At minor facile probatur. Nam Ecclesia partes sunt Plebs, & Pastores. Plebem à Pastoribus doceri nemo aut nescit, aut negat: restat igitur ut Pastores etiam ipsos doceri probemus, & quidem Pastores, quorum proprias hanc totam esse auctoritatem volunt Papistæ. Primo igitur habemus testimonium Pauli 3. cap. post. ad Timoth. *Ab infanthia sacer literas nosti, que te possunt sapientem reddere ad salutem;* *non fons est ovum eius.* Erat autem Timotheus inter Pastores, & quidem primarios, ut ne reliqui sibi pudori ducant, quod ei non fuit in honestum.

I. V. Et quidem ipsa Synodus Tridentina, quæ huic Ecclesiæ auctoritati suo magno commido impense fuit, non potuit non hoc agnoscere. Nam sess. 24. Purgatorij ignem confirmata, præfatum Ecclesiam Catholicam Spiritu sancto edocetam ex sacris literis, & antiqua Patrum traditione docuisse Purgatorium.

V. Sed multo magnificentius Constantinus Imperator oratione & docta & pia, Patres Niceæ coactos hortabatur, ut ex Scripturis Controversias dissoluerent, *ιν τη ιερωτευσα λόγῳ* (intelligebat autem Scripturas) *λαβαρῷ τη Εγκέπειαν την Αὐτον*, apud Theodoretum, lib. 1. hist. c. 7. & Gelazium Cyzicenum de Actis Synodi Nicenæ lib. 2. c. 7. Et addebat causam, quia libri sacri *από της αρχαὶ καὶ της θρησκείας φερούσαις σημαδέσιται*, Perspicue nos docent, quid sit de nomine sentientium. Audin-tu? perspicue docent: At quos-nam, queso? Nos. Quos illos? neimpe eos ipsos qui tum congregati aderant ad pronunciandam de Controversiis sententiam. Sensit igitur magnus ille & pius Imperator, Scripturam esse Pastorum regulam docentium veritatem.

VII, Rufus Ephesina Synodus seipsum subiecit Scripturæ. Nam n̄ r̄la-
qua, confutantur ea quæ Candidianus Comes ad Imperat. tetulerat, te-
tantur Patres se obsequituros antiquæ traditioni Patrum, sed & Apostolorū,
Euangelistarumq; , inquisiuuisse veritatem , τὸ γῆγε διαβήτων μεταπέμπεται
& διεκριτωτος παρεγγέλλεται ὅτι οὐδὲποτε θεοφάνεια Χριστόν , constituto in medio Eu-
ngelio, quod præfente Christum exhiberet. Et postea Cyrilus ipse in A-
ologia ad Theodosium, σωμάτιον ἡμών καθεφαλίν ἐπικειτο Χριστόν . ἔπειτα
διαγένεται ποσπέδη, Βασιλεὺς. Assidentem constituit Synodus, imo & ca-
put Christum. Erat enim in Sancto throno positum Euangelium.

VIII. Nec alia mens est horum ex eadem relatione verboru, *αντας διεσπειραντων τηδογματων, οι προβλαστοτες τητω Νεστοριουντολορα, λι Φιλος επικεκρυψαντο, Propositis pietatis dogmatibus, comparatisq; ad hac iis, να Nestorius predicabat, decretum fecimus. Significant enim iam ante id temporis certa fuisse, rataq; dogmata Fidei, aduerterus quæ peccaret Nestorius, ita non fuerit opus, nisi vt ex iis tanquam regula, ille iudicaretur. Necesse est ergo cludamus, non à seipsiis Ephesinos Patres, sed à Scriptura didicisse, cur ester us hæresis condemnanda, quod hodie parum abest, quin sibi dedecori esse edant Papistæ: tam sunt illis bonis Patribus similes, scilicet.*

C A P. XVI.

An Ecclesia sit infallibilis.

I. **O**mnis Fidei Regula est *ad adūtū*. At Ecclesia non est *ad adūtū*. Et ergo non est regula Fidei. Maior per se, suaque luce fit manifesta. Minor pertinet ad eam Controversiam; quam nos polliciti sumus disputaturos, si fauerit Deus, in loco communis quinto, qui erit de Ecclesia. Propterea non debent fuse tractari, sed indicari duntaxat argumenta, quibus eam sumus Deo dante confirmaturi, exemplis tamen corruptionum nonnihil indulgebimus.

II. Sunt igitur è Scriptura hi loci; Luc. 18. *Filius hominis cum venerit, num reperturus est fidem in terra?* & post ad Thessal. 2. notissima est dñs scioas futura prædictio, quam et si non nulli intelligunt defectiōē ab Imperio Romano, tamen & textus circumstantia, & maxima pars interpretum, hoc potius inclinat, ut sit apostasia à Fide. Et præter Scripturam Vincentius Lyisenensis, capite quarto agnoscit, non tantum posse aliquam Ecclesiæ particulam, sc̄ ab inuieratis Fidei communione præcidere, sed etiam non repugnare, nouellam aliquam contagionem totam pariter Ecclesiam commaculare posse.

III. Responder experientia. Nam idem Lyrinensis testatur Arianorum temporibus, eo veneno non portiunculam tantum, sed pene orbem totum fuisse contaminatum. Et paulo post Nicenæ Synodi tempora Sulpitius Severus histor. lib. 2. omnes fere duarum Pannoniarum Episcopos, multos Orientales, ac totam Asiam in perfidia coniurauisse obseruat. At hi, si bene numerantur, maiorem conficiebant orbis Christiani partem. Atque ut scias hinc laedi regulæ Papisticae certitudinem, Lyrinensis notat tam fuisse caliginem quandam mentibus offusam, quidnam potissimum in tanta rerum confusione sequendum foret.

IV. Et sane multitudinem aliquando iactarunt haeretici contra Catholicos, iam non Catholicos, si Catholicum ex numero metiremunt, ut volunt Papistæ. Nam & Nazianzenus Oratione ad Arianos iis insultabat, qui Ecclesiam multitudine metirentur, paruumque gregem respuerent. Et Theodoretus in opusculis, Athanasij nomine editis, 2. Tom. Eutychianot notat τοις μηδε μηρα τοι λόγια την ιχθυαντιμονει, soli multitudini vim rationis vendicantes, obiiciens immensum semper esse veritatis robur, την παραδίκησιν δεσμοντι, quantumuis apud paucos reperiatur. Apud Theodoretum historiæ Ecclesiast. lib. 2. cap. 16. Imperator Arianus Libero Episcopo solitudinem exprobarbat, ipsò non negante Libero, sed respondentē, οὐ Δικτύον είναι μὲν μόνον, οὐ μητέρα επιτίθεται λαζαρι, Quantumlibet ego solus sim, non tamen infirmatur Fidei ratio. Adeo nondum didicerant Catholici amplitudinem esse notam Ecclesiæ, aut Ecclesiam regulam Fidei.

V. Addo testes, Alciatus inter celebres Jurisconsultos, magni nominis vir, in disputatione de quinque pedum præscriptione: *Iudicium Ecclesie* (inquit) nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sepe contingit & fallit. Sic ille, sed alij vehementius. Adrianus VI. Episcopus Romanus in Instructione Francisci Cheregati ab eo missi ad Principes Germaniae, *Scimus in hac sancta sede, aliquot iam annis multa abominanda fuisse, abusus in spiritualibus, excessus in mandatis, & omnia deniq; in peruersum mutata.* Nec mirum si agri-tudo à capite in membra, à summis Pontificibus in alias inferiores prelatos de-cederit. Omnes nos (id est prelati Ecclesiastici) declinauimus, vniquisquisque in vias suas, nec fuit iam diu qui ficeret bonum, non fuit usq; ad unum.

V. I. Defecti Cardinales à Paulo terro, in sui Concilii vestibulo statim vehementer deplorant Ecclesiæ corruptionem à capite manantem ad omnia membra. Testanturque Pontifici significaturos se abusis illos, grauissimos videlicet morbos, quibus iam pridem Ecclesia Dei laborabat, & quibus effectum prope esset, paulatim, ac sensim ingrauescentibus, ut magnam ruinam traheret, laborareto: ad desperationem fere salutis.

VII. Nunc, si quis Ecclesiasticorum errorū specimen postulet, in promptu fuit plurima capita colligere. Sed non iuuat ire per singula, imo non est necesse: tum, quia locus est paulo alienior: tum, quia ut ex vnguis Leonem agnoscimus, sic ex paucis facile reliqua coniicientur. Certe si nonnulla traditionum capita ostenderimus à vero rectoque deflexisse, facile euincemus, non posse Ecclesiam dici regulam Fidei. Ut autem breuius negocium conficiatur, exempla colligam tantum historica: nam Doctrinæ capita, quia paulo difficilius, eoque prolixius demonstrantur, non attingam: Etsi potui nonnulla, quæ ipsi Papistæ non negant esse non satis legitima, ut Eucharistiam infantibus communicatam apud veteres, qua de re multa leguntur apud Augustinum, atq; alios.

VIII. Sed multo maximam mendaciorum sylvam exhibet Idolomania, in quam se præcipitem dedit orbis ea pars, qua se, & Ecclesiæ, & Catholicam esse iactat Ecclesiam. Hæc nobis Magos Christum inuisentes, transformauit in tres Reges. Cuius mendacij Baronium puduit, *Qui dixerunt* (inquit ad annum Christi primum, num. 24.) *eisdem Magos fuisse Reges Persarum, errasse certum est.* Et tamen, vt noris ita credidisse Ecclesiam Romanam, non tantum Epiphaniæ dies, vulgo vocatur festum trium Regum, sed etiam omnes eorum picturæ eis & coronam tribuunt, & sceptrum. Deinde omnes legendarij paulo vetustiores idipsum asserunt, non tantum Ioannes de Voragine, sed etiam Petrus de Natalibus, Antonius Archiepiscopus Florentinus, item Guilelmus Durandus Rationalis lib. 6. cap. 16. *Magi ipsi fuerunt* (inquit) *Gaspas, Melchior, & Balthasar, & fuerunt reges, iuxta illud Psalmista: Tibi offerent reges munera.* Et sic adorantur Coloniæ, quo feruntur translata eorum corpora, quæ prius erant Mediolani. Sed & Baronius, qui negavit fuisse reges Persarum Reges tamen esse, fidelium appellat traditionem, sed ex Arabia, quasi aliquis audiebat yngnam Magos in Arabia.

IX. Catharinæ festum agunt 7. Calend. Decemb. eamq; tanquam literarum tutelarem , Pallademique , si ita loqui licet , Christianam, studiosi venerantur. Eius historiam sic olim Papista describebant, vt Iacobus de Voragine Legendæ aurea cap. 157. Dionysius Carthusianus serm. 3. in eius festo , & vetustus Breuiarium Romanum. Filia erat Costi Regis Cytri, elegantissima forma, ingenio acutissimo atq; eruditissimo. Eam Maxentius Romanus Imperator filio suo in vxorem postulauit à parentibus. Sed ea negante cuiquam aupturam , qui se non æquaret diuitiis , forma, doctrina ; Mater Eremitam dedit, qui autor fuit Catharinæ , vt crederet in Christum, habitura hoc modo ponsum multo ditionem, somnis forem, doctiorem. Tradit tabellam, in qua esset Virgo Maria Filium in vlnis tenes, iubet orare eius pueri matrem. Quod

¶um illa faceret, apparuit noctu cum matre Christus, camque inserto digitis annulo desponsauit.

X. Exinde Christiana, cum Maxentius Alexandria omnes cogeret ad sacrificandum idolis, illa ad templum accedens Imperatorem atriter increpauit. Imperator in carcere trudit, iubet adesse Philosophos quinquaginta disputatores. At illi congressi vincuntur, fidem amplexuntur, à Tyranno igni cremantur. Vxori Imperatoris, & Porphyrius dux cum ducentis militibus ab eadem concurritur. Iratus Maxentius vxori mammas auelli, tum caput abscondi iubet. Ad Catharina necem patari machinam ex rotis quatuor, gladiisque & clavis infinitis. Hanc Angelus tanto confregit impetu, ut quatuor Ethnicon astantium millia occiderentur. Tandem virginem caput resinditur, unde lac pro sanguine. Corpus ab Angelis in montem Suu delatum, deinceps adoratur.

XI. Deus bone! quis non Choræbo stultiores dicat Papistas, & vt ille aiebat, οὐκανταρχούσιοις, qui fabula τοῦ καρκίνου αἰσθητοὶ νον viderint? Eti hanc fabulam οὐκ εἰδεῖ, παραγίνεται μηδέποτε. Nam primo, si vera est hi storia, quis non miretur incognitam omnibus eius seculi, cui assignatur, imo & sequentium auctòribus, quos fuisse magno & numero, & nomine sciimus? Virginem regis filiam: Virginem, quæ vt obseruat Gobelinus Persona rectate sexta cap. 15.) supra aliarum virginum agones merito esset extollenda. Quid dicam Imperatoris vxorem Faustinam (sic enim nominat B. etiati reformatum) & Christianam, & martyrem? Quid Porphyrium, quem admirabilem virum apud Metaphrastem Imperator appellat, ducem exercitus? Quid ducentos milites? Quid, quod omnem fidem superat, quinqua ginta Philosophos, viros totius orbis doctissimos? Tantamne martyrum messem profusa ignorata?

XII. Quod si obscurissima fuissent tempora immersa profundissimis ignorantie tenebris, excusarem. At id Constantini fuit seculum, magnis ingenis fortissimum, maxime Christianis. Erat in viuis Eusebius, primus autor historiae Ecclesiastice: Alexandrinorumque martyria prolixè proseguuntur, vique ad ignotas mulierculas, Credentia Imperatoris, aut, minimum, regis filiam, Imperatoris etiam vxorem, silentio obruturum fuisse? Aut quinquaginta Philosophos? & quidem Philosophiae florem.

XIII. Secundo, quis mihi ex aliquo auctore probato, demonstrabit Cyprum insulam sub rege aliquo fuisse? Et si fuit, quomodo illa Alexandria encontra? Non enim solent regum familia sic ablegari à patria. Mitto Eremitam, et si hoc genus hominum vix eo seculo cœperit nominari. Maxentium vero Alexandria imperium nullum aut exercuisse, aut habuisse, falsum est, sed tantum in Italia, Africa, aliisque Occidentis partibus.

XIV. Quid? quod non consentiunt fabula Scriptores? Simeon Metaphrastes Ecclæsiastam (nam ita vocat) filiam fingit, non regis Cypri, vt alij, sed Imperatoris ante Maxentium. Sum inquietus illa filia Imperatoris qui te praecessit. Ecce hoc atque illud verum. Sed mendacibus ita ludendum fuit, vt suam Spartam certam ornarent.

XV. Illud autem mendacium de quatuor millibus occisis, quantum est? aut quo colore fucandum? Scilicet, ita solebat Deus martyres suos vindicare à tyrannorum immanitate? Pudentior Metaphrastes, qui numerum nullum certum designauit. Multo etiam magis religiosi illi ex Tridentino Decreto emendatores, qui hanc particulam è Breuiario totam eraserunt. Non veriti Tragicos illos clamores Cani, qui, cum ex Breuiario argumentum duceret ad confirmandam Apocryphorum auctoritatem, verebatur ne simul atque populus intelligeret se à Sacerdotibus ludificatum, nullam deinceps certam illis fidem haberet. Locus est c. 9. l. 2. loco. Theolog.

XVI. Ettamen, vt de Jesu scias idem posse dici, quod ille apud Aristophanem de suo nato recens à Sophistica Schola redeunte assertebat, εἰπεν τὸν θεόν τον Ιησούν, non deterretur Petrus Cotonus his auctoribus; sed obicit in Apologeticum Bedam, Adonem, Vzuardum, Metaphrastem. Quasi aliquis negaret hanc aliquando literis proditam fabulam: aut sufficiat Jesuitæ aliquem auctorem nominare ad plenam fidem faciendam. Imo hoc posterius inceptum est, nec enim omnib. omnia affirmantibus statim credendum. Illud pro nobis facit: quomodo enim traditionis corruptionem, imo Ecclesiæ Romanae, & quando ita volunt, Ecclesiæ Catholicae (non enim discernunt sine imperitia sive malitia) errorem, si nemo fabulam admisisset?

XVII. Sed hi fidem nullam facere possunt. Primo quia sunt recentiores. Beda paulo ante Caroli Magni tempora, hoc est, 8. seculo, annis plus minus 400. post Maxentium. Vzuardus ipso Caroli tempore, cuius mandato Martyrologium scriptis. Ado Treuensis post decimum seculum. Metaphrastes longe recentior. Mirum vero, Eusebius & οὐρανοί, & præsentem Alexandriæ, aut ullum proxime sequentium seculorum de hac Catharina nihil inaudiuisse, hos vero tanto posteriores adeo familiariter cognouisse, vt Metaphrastes singula verba potuerint recitare.

XVIII. Deinde. Quid si ne Beda quidem, aut Ado, aut Vzuardus eam nouerint? Certe Gobelinus Persona, qui vixit decimo quinto seculo, vir doctus, & Ecclesiasticarum rerum non imperitus, vt pote Decanus Bilsfeldensis, & Officialis Paderbornensis, diserte negat, non tantum Hieronymum, & Eusebium, sed etiam Bedam huius sanctæ in Martyrologiis mentionem fecisse, imo vero etiam libros antiquos id nomen, aut in Kalend. aut in Missaliibus habuisse. Præterea Joannes Molanus Martyrologium Bedæ & Vzuardi ad nos peruenisse integrum negat, multa enim esse addita, quæ ille in Vzuardo edendo charactere discriuit, atq; inter alia hoc ipsum de Catharina. Quare hæc erat in Ecclesia mere fabula.

XIX. Verum heus! discedit cœlum: οὐδὲ δῶρο μαρτυροῦ. Baronius magnus ille, magnisque nominis Cardinalis, insignis Annalium Ecclesiasticorum scriptor, anno trecentesimo septimo hanc ipsam nobis Catharinam ex vetustatis situ profert in lucem, tam lynceis prædictis oculis, vt eam primus viderit agnoveritque apud Eusebium historiæ 8. cap. 27. editionis Christophoriianæ Rufinianæ vero decimo septimo. Quid igitur? Describit Eusebius mulierem Christianam Alexandrinam. οὐδὲν οὐδὲν τοιοῦτον εἶδεν οὐδὲν ὅπερ τὸν θεόν την θεάντα την θεάντα προδειξεν, splendidissimam, illustissimamque, atque insignem, cum aliis tum diuitiis & genere, & eruditio- ne. Hanc Maxentius de luto sepius frustra interpellatam δημοσίᾳ, exilio damnatam spoliavit facultatibus. His lectis magnus ille Baronius in annum induxit suam hanc ipsam esse Catharinam.

XX. Quam acute rem, vt dicunt, acu! Næ iste mineral est meritus, qui

tantam rem tam facile docuerit. Et habet quod succenseat nostre tarditati, qui eandem locum haud semel versantes, rem tantam tamque apertam non aduenteramus. Meretur tamen nostra simplicitas veniam: qui non facile diuinamus, nec vidimus illa tam multa quæ Bisciolæ breviatori persuadere videntur hanc sui auctoris conjecturam. Imo prope est, vt conqueramur, malitiose fuisse Baronium, sive Bisciolam egisse; qui ea tam multa, tam secure omiserint, vt vere apud eos sint nulla. Nec vero potius intelligete, quomodo virgo, quæ est et adhuc in patris potestate, facultatibus spoliari potuerit. Multo minus, quo pacto, exilium & spoliatione illa bonorum, significat ultimum mortis supplicium. Quin illud κατέβασις τοῦ θεοῦ στολὴν εἰς τὸν θεόν, την πολιτείαν προτοτοποιεῖ τοῦ θεοῦ στολὴν, Interficere eam, alioqui paratam mori, non potuit, dominante magis libidine, quam ira. Id inquam, quem non auertit, ab extremi supplici cogitatione: vno excep- pte Baroni, taute in historiis peritiae viro, vt optime nouent, quæ, quandoque mendacissima historiae, verissimis præponderent? quando antiquissimis, grauissimisque auctòribus, nouissimi, nugacissimique legendarij sunt præ- rendi. Itaque hunc virum tantum, hæc liberanda veritas, expectabat, an ex- petebat?

XI. Ille igitur cognovit Eusebium eius mulieris ignorasse nomē, igno- rasse potiora certamina. Ille diuinavit Maximi libidinis faces nō fuisse opum possessione extinctas. Quanquam exilium Eusebius addiderit, et id dissimilatum oportuit. Ille diuinavit Maximum, qui possebat rerum imperio, inse- qui non desisse prædam, tam amatam ardenter, ab anhelantibus fauibus fuga a breptam. Ille diuinavit Maximum conatum esse eam quam scire eru- diuissimam, per gentiles Philosophos à religione diuellere. Diuinavit eadem fuga illam Arabiæ montes petuisse. Diuinat, ei primo nomen fuisse ab He- cate, Hecaterinam, eleganti scilicet paronomasia, & valde ad Graecam ana- logiam. Diuinavit facta Christianæ, mutatum nomen in Dorotheam apud Rufinum: diuinat notiorem tamen fuisse de pristino nomine. Denique diuinat, Eusebio addenda omnia, quo similis fuit eius narratio historiae Lombardicæ. Mirum artificium! Næ mihi siliceat esse eius discipulo, facile diuinem Homerum descripsisse gesta Dauidis in Iliade: & Virgilium Caroli Magni in Aeneide. Deniq; Statuum Thebaide, Rolandi Furiosi.

XII. Addo, ne omnes colligam, Georgium Cappadocia, & Christo- phorum Chananaeum. Quorum iste nobis duodecim cubitos longus de- scribitur: seruus primo regi Chananeorum, deinde alterius nescio cuius, aut nominis, aut regni, non enim fabula significavit, maximi tamen & Christiani, tertio Diaboli: Denique Christi, quem humeris impositum, traece- rit maximum flumen. Inde factus Christianus, à Dacno rege iussus est sagittis confodi, quæ tamen omnes pendula restabant in aero, vna excepta, quæ conuersa retrosum, Dacno oculum eruit. Tandem capite cæsus vitam finit. Dacnus autem, facto ex eius sanguine luto, oculum recepit, fitque Christianus.

XIII. Georgij fabula refert, Silenam urbem quandam Libyæ infe- statam ab immensa molis Dracone stagnum vicinum incolente. Huic pa- cando primum oves obiectas singulis diebus binas, deinde, ouibus deficien- tibus, ouem cum homine, sive forte tandem deprehensam regis filiam. Hac ad rupem alligata, Draconemque expectante iamiam deuoraturum; Georgium forte fortuna prætereuntem bellum lancea confodisse, virgi- nem liberasse (locumquæ adeo etiamnum ostendi Beryti, testatur Ludouicus Romanus, sua nauigationis cap. 3.) populum conuertisse ad CHRI- STVM, denique sub Diocletiano & Maximo tyrannis martyrio vitam fi- niuisse.

XIV. Perculerunt hæ inepiae nostros quantumvis audacissimos Pa- pistas, quorū alij indignas proflus putauerunt, quas suis laboribus illustra- rent: Franciscum dico Hareum, qui vita sanctorum profitetur ex probatissi- mis auctòribus describere, & eos qui nobis magnum illud volumen Gallice compilarunt eodem argumento.

XV. Et tamen constat his pridem imbutam plebem Christianam, cum Curionum concionibus, tum pīctis tabellis, quæ quodidie in templis expo- nuntur spectandæ, imo etiam adorandæ. In quibus non aliter Georgio Dia- conem adiiciunt, quam Antonio porcum; Rocho canem; Barbaræ turrim. Christophorus autem insana proceritate notabilis in medio mari infantu- lum gestans humeris, magnaque nixus trabe, omnium aut pene omnium in Gallis templorum ianuam custodit.

XVI. Alij, & in his præcipui Jesuitæ nouo excusant & ingenioso com- mento. Esse nimirum illa emblemata, & hieroglyphica quedam potius, quam historiæ alicuius representationem. Nimirum quia Hieronymus Vida, in- geniosior (meo iudicio) poeta, quam sanctior Episcopus, faceto lusit epi- grammate in Christophoro, humeros pro corde, mare pro afflictionibus, viritem palmam pro victoria allegorice exponens, atque hanc pictorum audaciam vno versu facile excusauit,

Quod potis, ars tibi dat, nequeat cum fingere vera.

XVII. Enimvero, Vicimus ergo, inquam. Nam quid hæc emblema- tum sibi vult recens ex cogitata venustas, nisi illa omnia, quæ sic narrabatur, esse mera communitas pīctus pīctū; Nam quoniam rectas accipere lectiones pīdet, dedecet (verba Arnobij in 5. contra gentes in re sumili) inclinari est in has partes, vt alia subiiceretur res alij, & in speciem decoris turpitudinis interpretatio cogeretur. Verum tamen illa aliquando, cum crediderint, imo credenda ob- truferint, qui non s'ne tantum Ecclesiæ pīfules appellant, sed ipsius Ecclesiæ nomen suo sibi iure vendicant, possunt-ne iam negare errorib. obnoxiam esse Ecclesiæ? Næ πατέντας πατέντας οὐδὲν, οὐδὲν, Omnino impius fuit, si non usus est allegoris Homerus, inquietus Heraclides Ponticus.

XVIII. Sed enim quā iucundum nobis, Papistas accusantibus, quod Christianam pietatem transformarint in Ethnicā idolatriam, cuius rem ipsam feruauerint mutatis nominibus, videlicet Catharinam pro Pallade Christiophorum pro Atlante, Georgium pro Perse nominantes, quam iucundum est, inquit, in his Ethnicā solertia vestigia deprehendere! Solebant enim Ethnici, cum vrges se viderent à Christianis, immani Deorum suorum absurditate, ad allegoras configere tanquam sui vindices dedecoris (Quarunt in- quietus Augustinus de Civitate libr. 4. cap. 10.) quemadmodum larciant fa- bulas. Et lib. 6. cap. 8. Si ista facra hinc excusat, atque purgantur, quod ha- benti interpretationes suas, cur non etiam poetica similiiter excusat atque pur- gentur?

XXXIX. Epistola Xanthius Saxoniæ lib. 2. cap. 12. cum describeret Venetum originem Ethnicanam, cuiusque interpretationem Bono (inquit) mysteriorum va-
riis suberat religio. Quidam ego similiter illa laudem emblematum interpre-
tamenta, damnata tamen superstitione? Sed grauiter Tatianus ad Græcos,
revidens te usq[ue] ad iherosalem, quod est tuus meus, unde tuus Deus? ut
etiam tuus uero deus? Cionam. K[ontra] d[icit] tu et ceteris, etixem est te, hebreus 11. x. S[ed] iherosalem uero tuus, sed u[er]o ipso.
Credite mihi, (inquit) o Graci, ne vestras fabulas, vestrosque Deos in alle-
gorias transformate. Nam si id faciatis, tum qua apud vos est Deitas funditus sol-
latur etiam a vobis. Audiant idipsum Papistæ: meminerintque, nullum esse ad
corum Ecclesiæ detegendas imposturas opportunius argumentum, hac sub-
tili commendationum ingeniositate. Hieronymus apologia 1. aduersus Ru-
finum, Quando aico tropicam, doceo verum non esse quod dicitur, sed allegoris
miblo figuratum. Eigo nolim meliores mendaciorum Papisticorum testes i-
psis Papistis.

XXXI. Recte: Pauci intelligent, plures in deterius accipiunt. Enimvero, quotus quisque fuit Papistarum ante Vidam, heri denatum, aut nudius tertius, qui Christophori, qui Georgij allegoriam aut mente conceperint,

aut verbis expresserint? Age. Detur aliquis ex veteribus legendariis, aut sti-
monariis, qui *ad uita suum subiecerit in pueris.* Vin' & vulgus scire, que-
modo habuerit se? Apud Parisienses, non procul Lutetia ostentari dentem
audio Christophori, infane quantum. Ludouicus Viues in 9. caput lib. 15. de
Civitate, sibi in Hispania ostentatum fuisse vnum scriptis pugno maiorem.
Et Genesæ ostentari vnum item magnum legas in Itinerario Stunicæ. Ho-
cine allegoricum? hoccine allegoria villa sanandum? Certe, si dentes Christo-
phorus habuit, qui ostentari queant, verus fuit, non allegoricus, & si tantos
dentes, profecto non allegorice tantus. Aut si allegorice tantus, tum vero illi
non tanti dentes, meraque est in postura, mera idolatria, cum Parisiensi-
bus ostentandi præbentur iij dentes. Nec alia ratio Georgij, cum ostentetur
perigrinis, non tantum eius sepulchrum, sed & antrum Draconis, teste Hen-
rico de Breauau, parte 3. Itinerarii Hierosolymitani. Ludit videlicet laisci-
uiens Ecclesia imposturis. Entibi, quæ ex Georgio & Christophoro allego-
rias finxit, eadem ex clavis Petri finxit reliquias omnibus adorandas. Ha-
bes testimonium Theodori Studitis in dogmatica de honore Imaginum. In-
tellego asseruari Roma claves Apostolici Senatus Principis, honoris gratia,
etiam si claves nullas sensibiles dederit Dominus Petro, sed ore tenus in hoc, &
enes illum effet potestas ligandi ac soluendi. Eas autem argento confectas palam
adorandas proponunt. Quod mirum miræ pietatis effectum Gennadius Schol-
arius assumpsit tanquam iniustissimum vere Ecclesiæ argumentum, inde-
fensione Florentina Synodi cap. 5. sect. 12.

XXXII. Constat igitur Ecclesiam non esse ~~a legibus vestris~~, cuius traditio-
nes tot sint erroribus, tot mendacis deturpata. Quod etiam Episcopus Clau-
romontanus, Franciscus Rupefocaldus ultra confitetur, aut profiteatur potius
lib. de auctoritate Ecclesiae, cap. 2. traditiones videlicet progressu temporis
fieri multo magis obnoxias corruptioni depravationique, quam Scriptu-
ras.

XXXIII. Quid? quod ab ipsa Ecclesia latæ leges non omnes probari possunt? Nam traditiones potest illa excusare, prætexta vulgi persuasione, cui difficile sit occurtere: quam difficile sit auellere. Ita fabulosum quid redolere eas res, quarum certus nullus auctor dari potest, sed tantum, ut verbis utriusque Tertulliani, traditio prætenditur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides obseruatrix, non multum quis miretur. Sed leges ipsas certo consilio primum latas, auctoritate summa sanctitas, non satis ad veritatem, ad pietatem exactas esse, hoc vero omnem excusationem superat. Habemus tamen Canum, non de vulgi fæce hominem, sed & Episcopum, & doctum, auctorem libro locor. Theologic. 5. cap. 5. Non ego (inquit) omnes Ecclesiæ leges approbo, non universas paenæ, censuras, excommunicationes, suspensiones, irregularitatem, interdicta, commendo. Scio nonnullas eiusmodi leges esse, in quibus, si non aliud præterea quicquam, at prudentiam certe modum, desideras.

FINIS LIBRI SECUNDI.

LIBER TERTIVS.
De
CANONE FIDEI.

Caput Primum.

AN LEGALIS PONTIFEX FVERIT CERTA REGVLA.

VICIMVS præcedenti libro non posse Ecclesiam appellati Regulam Fidei, aut supremum iudicem omnium Controversiarum. Tertius restat labore Episcopo Romano, ad quem id quicquid est iuris, uno conatu tamdem deuoluent. Bellarminus hanc Controversiam cum alia miscuit, de Interpretatione Scripturae, De Verbo Dei, lib. 3. c. 3. & seq. confusis eam ob causam argumentis, quos separabimus, ea quæ ad Interpretationem proprie pertinent, suo loco tandem tractatur.

11. Si sacerdos legalis erat certa regula in his quæ ad Deum pertinebant,
multo melius erit Pontifex Euangelicus. At prius verum, ergo & posterius
Argumentum est Carranza, & probat antecedens ex Deuter. cap. 7. Si diffi-
cile & ambiguum indicium apud te esse perfidexis inter sanguinem & sanguinem
causam & causam, lepram & lepram, & iudicium intra portas tuas videris verba
variare, surge & ascende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus. Venerisque
ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, quare sibi ab
eis qui indicabant tibi iudicij veritatem. Et facies quodcumque dixerint qui pra-
sententur loco quem elegerit Dominus, & docuerint te iuxta legem eius, sequerisq[ue] sen-
tentiam eorum, nec declinabis ad dextram, neq[ue] ad sinistram. Qui autem super-
bierit nolens obedire Sacerdotis imperio, qui eo tempore ministrat Domino Deo
tuo, ex decreto iudicis morietur.

III. Pighi Controversi. 3. tria distincte notat, primum, quod in Controversiis dubiis non ad Scripturas, sed ad viuum iudicium Sacerdotum, qui praerant Cathedra, suos altercantes remiserit Moses. Alterum, quod praecipit districte illorum obediere iudicio, nec de eorum sententia inquiramplius, sed simpliciter facere, quod cuncti desiderarent Praesides Cathedrae, non declinando ad dextram, nec ad sinistram. Postremum, contumaciam aduersus autoritatem Sacerdotis Praesidis mortis supplicio necessario expiari.

I. V. Respondeo, primo negari consequentiam à Judaico Sacerdote ad Episcopum Romanum. Nam à lege ad Euangelium non concluditur necessario, nisi aliunde cōstervis consequentiæ, erant enim plurima instituta in Moysa Politia, quorum nullus usus est inter Christianos. Et ne longe abeam hoc ipsum iudicium inter lepram & lepram, imo etiam inter sanguinem & sanguinem, non exercet ullus Pontifex Christianus, ne ipse quidem Romanus Episcopus, sed solus civilis Magistratus. Itaq; si quid ex lege retinendum sit, id oportet aliis argumentis adstrui.

V. Ad hæc Verba Mosis vel intelliguntur de solo summo Judæorum Pontifice, vel de quibuslibet Sacerdotibus Leuitici generis. Si de summō, tum ad Episcopum Romanum hic locus non pertinet. Non enim tenet inter Christianos eundem locum, quem Pontifex inter Judæos. Nam hic summus erat, reliquos omnes Sacerdotes habēs sibi subditos. Ille autem minime, sed vñus est duntaxat inter omnes, habens collegas, siue plurimos Episcopos, vt ab initio, siue paucos Patriarchas, vt postea factū est, cum superbe reliquis conculcati quatuor, se extulerunt Romanus, Constantinopolitanus, Alexandri-
nus, Antiochenus, orbemq; diuiserunt. Sed huic Controversiæ sua debetur disputatio.

V 1. Si autem Mosis verba intelligimus de singulis Sacerdotibus, tum multo importunius, quod erat multorum, contrahitur in unum. Multo sane iudiciosis veteres, hoc quicquid est iuris vendicabant omnibus Episcopis appellatis etiam vulgo, non Pontificib. tantum, sed etiam summis. Nam Cyprian. epist. 62. hunc ipsum locum torquet in eos qui Episcopis & Sacerdotib. obtemperare noluerint. Atque hic notandus iterum error vulgatae editionis, in his verbis; *Et iudicium intra portas tuas videris verba variare*, quæ cum alij tum Costerus Apologia secunda contra Gomatum intelligent de sententiis variantibus Leuitarum, ac Sacerdotum domesticorum, à quibus eundum fit ad supremum Iudaici populi tribunal. Quæ somnia sunt Papistica, non vla Mosis aut verba, aut sensa. Nam Moses nulla iudicium verba dixit variaze, sed partium affectis oppositos designauit Titij ac Maeuij eandem sibi rem vindicantium, ac proinde iure agentium.

VII. Secundo, nego antecedens. Non est enim verum hunc Sacerdotem, qui hic nominatur, fuisse regulam in iis quæ ad Deum pertinerent. Probatur tripliciter. Primo quia habuit ipse suam regulam, id est, legem, cui debuit se- ipsam conformare, tum in missando, quæ eius officij partes erant proprie- tates ex eodem loco vbi dicitur **הָעֵמֶד לְשָׁמֶן** מִזְבֵּחַ וְאַתְּ בְּעֵמֶד: tum in iure dicundo. Et sane ea verba, *Indicabunt* (sic enim legendum, non *indica- bunt*, vt Carranza) tibi iudicij veritatem, quæ sunt pro Hebraicis **בְּבֵד דְּמִשְׁפְּט** בְּגִיהִוָּלְךָ, nihil aliud significant, quam illum sive Sacerdotem sive iudicem re- sponsurum ex iuris formula, non autem ipsum ius suo constituturu arbitrio. Vnde Chaldaeus Paraphrastes vertit **יְהֹוָה יְהֹוָה** Septuaginta αὐτοὶ εἰλεύσονται, id est,

VIII. Imo statim additur, *iuxta legem quā docebunt te*, & *iuxta iudicium quod loquentur tibi facito*. Quib. verbis, quis nō videt significari has esse Sacerdotis & iudicis partes, vt nō tam condant, quam doceant legem? Ergo necesse est, vt in iudicando astringantur legi. Ab his verbis paulum discessit Latinus interpres, sed sensum vehementius expressit. *Et facies quodcunq[ue] dixerint qui presumunt loco quem elegerit Dominus*, & *docuerint te iuxta legem eius*.